ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

JARO/PODZIM 2015

www.cechoaustralan.com

TÁBOR. Město husitů připomnělo letošní výročí 600 let od upálení Mistra Jana Husa. Dnes už víme, že mýtus husitů byl mnohokrát přetvořen a téměř nikdy nerozlišoval mezi historickým faktem a jeho plnými významy. Přesto se rádi přikláníme k naší idealizované vlastenecké představě o husitech jako nositelích pozitivních českých vlastností. Pocházeli z lidových vrstev, především z mravně čistého venkova, prosazovali demokratické ideály, projevovali porozumění pro sociální otázky, nedůvěřovali aristokracii, dokázali se spojit proti odvěkým i silnějším nepřátelům, zvláště Němcům a Maďarům, a vlastní jim byla ochota obětovat hmotné statky a život za nadosobní hodnoty, zejména vlast a národ, i snaha tepat klerikální zpátečníky. Stáli tudíž na straně historického pokroku a zapsali se, ač nevelcí počtem, do dějin lidstva.

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

ŽHAVÉ LÉTO

Barbara Semenov

Takové vedro v létě nepamatuje prý severní polokoule už 135 let. Mnoho protinožců v nížinách Austrálie zažilo zase naopak svůj první sníh. A tak se Čechoaustralané letěli ohřát do staré dobré Evropy. A že tam bylo hic.

Vlakem jako o prázdninách

Můj letošní letní pobyt byl ve znamení výletů. Jeden krásnější a dramatičtější než druhý. A protože jsem milovnicí vlaků, začal výlety železničními. Jelo se s kamarádkami stejně motivovanými - s Evou na Loket, s Naďou na Šumavu, a taky s kamarádkou úplně nejmilejší – dcerou Tarou do Tábora, postoupit zas trochu české historie o generaci dál.

Na Loket jezdívám s Evou, jinak rovněž z Melbourne. Máme tam svůj hotýlek přímo na náměstí. Malebném, s květinami a pravou českou cukrárnou, odkud vyrážíme na procházky do okolí tak půvabného, že trvale učarovalo nejen nám, ale také například Goethemu či z posledních hostů třeba Richardu Gereovi. Doslovný loket je zde tvořen Ohří, ze široka objímající skálu s majestátním hradem a mohutný oblouk přes řeku se klenoucího mostu, to vše je rámováno prudce stoupajícími zalesněnými svahy, kde se otevírají úchvatné výhledy do všech stran. Vedle přírodní scenérie je tu ovšem ještě další scéna, která je nezbytným doplňkem perfektního výletu. Velkorysý amfiteátr s kulisou všudypřítomného hradu, kde jsem zažila mnohé nezapomenutelné koncerty a vystoupení. Tentokrát jsme přijely na uvedení Kamila Střihavky do Rockové síně slávy. Kamil Střihavka je pro mne již dlouhá léta českým zpěvákem vybaveným největší a nejlepší kapacitou hlasu, a tak bylo o další umělecký zážitek postaráno.

Nejinak tomu bylo na dalším výletě s pražskou přítelkyní z mládí, Naďou. Na ohnivém oři uháníme začínajícím létem Jižních Čech, a já jsem blažená. Abych trochu přiblížila tu svoji vlakovou posedlost: Koupím jízdenky do první třídy, ale jen proto, abych pak mohla nikým nerušena prostát celou cestu v chodbičce u staženého okna, kde s větrem ve vlasech a sluncem na spáncích miluji se s českou krajinou… K mému velkému rozhořčení je však stále více a více vlaků nahrazováno moderními, hermeticky uzavřenými klimatizovanými vozy, a tam to milování jaksi už provozovat nelze. Přemýšlím, zda je ta láska k české přírodě ve mně zakořeněna díky vzpomínkám na šťastné dětství a mládí v rodné zemi.

První zastávkou je Kdyně. Míjíme rozkvetlé, typicky české zahrádky, voňavé lípy, keře jasmínu, a šplháme na rýzmberkskou tvrz, kde nás pohostí hradním gulášem, v té chvíli asi tím nejlepším gulášem, co jsem kdy jedla. A odpověď na rozjímání, proč je mi tu tak dobře, dají opět milované Javory, kteří sem přijeli zahrát. Přírodní amfiteátr je obklopen vysokými stromy, kterými probleskují paprsky večerního slunce, celý les dýchá smrčinu, vláhu, léto… a Javory, jak už jsem psala v dřívější recenzi, mají ve svém repertoáru právě to, co se snad ani slovy popsat nedá, lze to spíš vnímat jako melodii duše a poezii česky rezonujícího srdce.

Ale ano, jsou v Česku i místa méně vábná, kdy oči přivírám, abych je znovu otevřela a opíjela se krásou dalšího zastavení, na Šumavě. Šumavské lesy a jezera, to je nádhera, kterou mohu, ba musím navštěvovat opakovaně. Lanovkou na Špičák, tam malé občerstvení – párek, hořčice a krajíc chleba, pivo. A pak už lesní stezky, lesní ticho, lesní pohádka…

K těm výletům za letními koncertními programy patří pokaždé i vystoupení přátel - skvělých hudebníků - skupiny Olympic v nejrůznějších českých a moravských městech. Ačkoli jsem jich už absolvovala nesčíslně, jsem pokaždé fascinována fenoménem této legendy. Ve Stříbrné Skalici, v Praze, na Lipně, na Moravě, ve městech, na vesnicích, zkrátka všude po republice se sejde pokaždé několik tisíc lidí, aby se nechali strhnout nestárnoucími evergreeny i novými hity, a staří i mladí končí v závěru unisono zpěvem s Petrem Jandou, baskytaristou par excellence Milanem Broumem, Jirkou Valentou a Martinem Vajglem. Atmosféra, nálada těchto koncertů je prostě neuvěřitelná a musí se zažít. Jak to děláš, že vypadáš tak mladě? – ptám se třiasedmdesátiletého Jandy, který nemá skoro žádnou vrásku, hlas lepší než zamlada, pobíhá po pódiu jak ďábel, a z trucu zpívá „já nejsem zlej, jen naštvanej, že jsem tak starej a nevrlej…". Petr ale mládne se svým publikem.

Návrat do historie

Léta jsou jen čísla, která nám tu defilují. Například v Táboře jich bylo šest set, která se připomněla. S Tarou jsme dorazily do města husitů přesně 219 000 dní poté, co byl upálen Mistr Jan Hus za svoji pravdu. Trochu se to tu změnilo od založení města, pravda, ale spory o pravdu zůstávají stejné. Každý má tu svou, bohužel často stále jen za jedinou… Neškodilo by připomenout si slova statečného Mistra - *Od začátku svého studia jsem si učinil zásadu, že kdekoli poznám mínění správnější, ihned upustím od svého méně správného a pokorně a radostně přijmu názor, odůvodněný lépe, věda, že to, co víme, je zcela nepatrným zlomkem toho, co nevíme.*

Konzulát České republiky:
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

Naproti pěknému hotelu, kde jsme se ubytovaly, přímo na Žižkově náměstí, probíhá v Husitském muzeu rozsáhlá výstava „Jan Hus 1415/2015“. Byla jsem příjemně překvapena zájmem své dcery o tuto část naší historie. Pozorně si prohlížela všechny exponáty, jako galeristka oceňovala především umělecká vyobrazení kazatele, která měla svou vypovídající hodnotu.

Hus středověký, zobrazován jako vzorný kněz a svatý mučedník pro pravdu Boží. Muž mírných rysů, měkké, bezvousé tváře, s potupnou kacířskou čepicí, která se stává atributem jeho mučednictví a korunou vítězství. *Jan Hus, Výklad viery (1412): „Protož, věrný křesťane, hledaj pravdy, slyš pravdu, uč sě pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti…“*

Hus kacíř, zatvrzelý vůdce všech kacířů, odmítaný v náboženském afektu jako zločinec horší vraha, jako příčina rozkolu západního křesťanstva. Vyobrazen v potupných karikaturách, křičící v okamžiku smrti a odevzdávající svou duši ďáblu. *Štěpán Páleč, traktát Antihus: „ Od narození Kristova nevyvstal mimo Wyclifa nebezpečnější kacíř než ty.“*

Hus reformační, univerzitní mistr, asketický kazatel a předchůdce Martina Luthera. Zobrazován jako muž tvrdého profilu s odhodlaným výrazem, plnovousem, s knihou, oděn do akademického pláště a čapky. *Martin Luther: „Nebyl-li tento muž statečný a nebázlivý mučedník a vyznavač Kristův, jistě bude nesnadné, aby jediný člověk došel spasení.“*

Hus liberální, bojovník za svobodu slova svědomí, který hájí individuum proti kolektivu, a toleranci proti netoleranci. Zobrazován dle německé tradice jako reformační učenec. *Wolfgang Menzel, Geschichte der Deutschen 1825: „Hus odvolával se vlastně ode všech církevních a světských vrchností k lidu a učil křesťanské demokracii; není divu, že ho odsoudili.“*

Hus obrozenecký, národní buditel, obhájce české řeči a národa proti cizí nadvládě, a to jako liberální myslitel nebo dokonce jako antiklerikální odpůrce katolické církve. *Karel Havlíček Borovský, Mistr Jan Hus: „V mistru Janu Husovi vidíme bojovníka pro liberální a národní věc za jeho časů, a skoro ve stejných okolnostech, jako i my nyní bojujeme.“*

Hus socialisticko-realistický, politický agitátor a mluvčí poddaného lidu, obhájce vykořisťované chudiny proti zvůli feudální vrchnosti světské i církevní. *Zdeněk Nejedlý: „Dnes by Hus byl hlavou politické strany a jeho tribunou by nebyla kazatelna, ale pražská Lucerna nebo Václavské náměstí.“*

Jak vidno, co doba, co člověk, to jiný pohled. Z oken hotelu vidíme rozlehlé náměstí zaplněné několika tisíci lidí, kteří se sem sjeli na koncert filharmoniků pořádaný k jubilejnímu výročí upálení Mistra Husa. Není lepšího místa, kde může v této chvíli zaznít Má vlast. „Ktož jsú boží bojovníci“ opakovaně burácí místem, jimi kdysi dávno zbudovaným.

Léto je v rozpuku, sálá do horké noci. Nechávám okna dokořán, ale kolem třetí ráno je s povzdechem zavírám. Na zahrádce hospůdky pod námi se stále opíjí skupinka štamgastů a nějaká ženština se bez ustání pronikavě hlasitě směje. Probouzím se před šestou, abych konečně vpustila do pokoje čerstvý vzduch. Skupinka flamendrů však dosud halasí, byť znavenými hlasy, přímo pod námi. Napadlo mne, že někteří úzkoprsí krajané by na základě této nepříjemnosti byli schopni šmahem odsoudit všechny Čechy jako hulváty, a rozhodnout se do Česka víc nejezdit. Já se raději budu vracet k tomu posvátnému, povznášejícímu pocitu, který se mi vtiskl do paměti, když několika tisícový dav Čechů různého věku, vzhledu a statusu tu jakoby strnul v uctivém tichu, a naslouchal téměř nehybný Smetanově symfonické básni. V té chvíli byli všichni jako jeden muž, jednotní a zcela pohrouženi v geniu loci města Tábor.

Budapešť jako Praha

Bloudit bleděmodrou Budapeští, okouzlit oči oblohy ocelové, rouhat se rukám romantickým, iluzím, ideálům, i slůvkům signálů světelných Stůj… napsala jsem si do deníčku. To bylo ovšem taky dávno. Byla jsem mladičká a jela do Budapeště jako průvodkyně a vedoucí zájezdu skupiny CKM (Cestovní kanceláře mládeže). Moje první návštěva, kdy Budapešť, jak zaznamenáno, udělala jednoho dubnového týdne v sedmdesátých letech trvalý dojem. *(Akrostich byl na sympatického mladého muže, který mi zaimponoval již na tehdejším výletě, daleko před tím, než se stal majitelem věhlasné pražské Novotného Lávky).*

Toto léto jsem se však vypravila do Budapeště se svojí životní láskou a s Tarou. Manžel ani dcera v Budapešti dosud nebyli, já ji sice opěvovala, ale měla jsem skryté obavy. Bude se mi vůbec to město zdát stále tak okouzlující, poté co jsem viděla většinu slavných metropolí? S největší pravděpodobností ne. Tenkrát, v době trudné normalizace, zářila Budapešť mezi ostatními satelity Sovětského svazu díky zvláštní, uvolněnější ekonomické

struktuře Maďarska, zvané „komunistický guláš“, téměř jako Západ. V paměti jsem měla Rákocziho třídu se soukromými obchůdky ve dvorech, kde jsme kupovali západní zboží, světla nočních podniků, čardášovou muziku a Egri Bikaver.

Do Budapeště vjíždíme horkého rána – jak jinak – nočním vlakem, a já se připravuji na nejhorší, když vidím její předměstí. Špína, graffiti, zanedbaná krajina, znatelně chudší země než ta naše. Taxikář na nádraží využívá naší neschopnosti komunikovat v místní hatmatilce a zdá se, že svou nehorázností předčí i nechvalně známé pražské predátory. Naštěstí kousek dál najdeme taxi, které nepatří k nádražnímu gangu a od toho momentu se rychle mění scénář celé návštěvy. Každým dalším krokem zjišťuji, že ‚sex appeal‘ města se nezměnil. Naopak. Podobně jako Praha, i Budapešť na sobě zapracovala během svobodného čtvrtstoletí víc než znamenitě. Stejně jako Praha patří dnes k nejkrásnějším městům Evropy. Fotogenická, historická Buda a Pešť po obou stranách modrého Dunaje jsou královsky zrenovovány, vymazlená je pěší zóna a luxusní ulička Váci utca na peštské straně, na druhé dominuje hrad s Rybářskou baštou, která skýtá pohlednicový pohled na impozantní Parlament.

Za tři dny jsme Budapešť poznali křížem krážem, Budapešť v žáru dne i noci, za slejváku, za soumraku, Budapešť po řece, pěšky, double-deckerem. Během prohlídek stoupá náš respekt k městu, k jeho historii a k jeho obyvatelům. Oceňuji také to, že díky složitosti jazyka zde dnes každý komunikuje dvojjazyčně, i v posledním krámku se domluvíte anglicky. To v Česku bohužel ještě podobnou samozřejmostí zdaleka není. Srdce se mi sevřelo nad krutým příběhem Raoula Wallenberga, švédského diplomata, který během druhé světové války působil v Budapešti, kde s velkým osobním nasazením a za velkého rizika zachránil 100 000 maďarských Židů před holocaustem. Válku bez úhony přežil, aby nakonec údajně zahynul v sibiřském gulagu. Z lidského zla rovněž mrazí, když míjíme budovu, v níž dnes sídlí Dům teroru. Po roce 1937 se stala centrálou maďarských fašistů a v letech 1945 a 1951 centrálou a mučírnou komunistické tajné policie. Dnes je zde muzeum za téměř 4,2 miliardy forintů, je vystavěno ve znamení teorie totalitarismu: šípový kříž (maďarská obdoba hákového kříže) a pěticípá rudá hvězda ve stejné velikosti jsou umístěny vedle sebe. Je těžké pochopit, jak jedno zlo mohlo být okamžitě bezostyšně nahrazeno zlem druhým…

Žijeme konečně v krásné době. Mladí turisté „selfíčkují“ ze všech stran, polévají se vodou z pet lahví a místo poučných výkladů poslouchají elektronickou House music ze svých sluchátek. Hradní nádvoří snoubí s nezvyklou elegancí různé architektonické styly s modernou, Náměstí Hrdinů, součást Seznamu světového dědictví UNESCO, ke kterému přijíždíme po velkolepé Andrássy třídě, působí přímo císařsky. A v tomto okamžiku mne poprvé v životě napadá ta kacířská myšlenka, mne, zapálenou zastánkyni našich obrozenců – Neměli jsme zůstat Rakousko-Uherskem? Jak silná a schopná by dnes byla tato „zem“? Těžko říci. Situace byla v době rozpadu monarchie jistojistě jiná než dnes, a přeměna byla tehdy nejspíš žádoucí. Ve fantazii můžeme uvažovat, zda by naše země unikly válečným a totalitním tragédiím, nebo by se zlo prezentovalo v jiné formě s podobnými důsledky? Jak dlouho vydrží naše krásná doba?

Retro výlet

Nečekala jsem, že romantický týden v Českém ráji bude takový. Ale vlastně ani jiný být nemohl, protože už v Melbourne jsme si s Pavlem vybrali na internetu k pronájmu roubenku s tím, že si zahrajeme na české prázdniny na venkově. Zabodla jsem prst do mapy a nemohla se trefit lépe. Vesnička mezi Jičínem a Novou Pakou jakoby ustrnula v čase, ovšem se vším všudy. Někdy toho retra bylo až moc, věci na které člověk během třiceti let zapomněl, protože je určitě nepostrádal. Plná mucholapka v kuchyni, splachování na šňůrku, dětská dřevěná houpačka na zahrádce, kompost za kurníkem, Jó třešně zrály z rádia, z tlampače místního výboru dechovka a Pozor, pozor hlášení, konzum na návsi se štanglí salámu, houpací síť mezi dvěma švestkami, babiččiny háčkované záclony… - na druhé straně jsem se opravdu cítila zas jak malá holka na prázdninách. Čmelák bzučel nad diviznou, v dálce byl slyšet kohout a pila, z blízkého pole kombajn uprostřed žní. A staromódní teploměr, který dosahoval denně na čtyřicítku.

Generální konzulát České republiky: JUDr Milan Kantor
500 Collins Street, Melbourne 3000
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

V roubence bylo ale příjemně chladno. Horko nám nebránilo dokázat si, že ještě nejsme trosky, vylezli jsme na Trosky, na Prachovské i na Příhrazské skály, vůkol Český ráj. A prach a vosy. Invaze vos. Agresivních, nepříjemných, nezničitelných…

Jiné, horší horko řádilo nedaleko a zachvátilo toto léto celou Evropu. Přes Středozemní moře se začaly valit v přeplněných lodích tisíce ilegálních běženců. Evropa nedokázala zatím zvládnout základní – rozdělit masový příliv na skutečně trpící či utiskované, kterým je třeba nabídnout pomoc a ochranu, a na uprchlíky ekonomické, kterých je většina, a mezi kterými mohou do Evropy infiltrovat Islamisté. Nově příchozí nejenže nebudou přispívat k životnímu standardu současné Evropy, ale budou cizopasit na jejím tvrdě vybudovaném ekonomickém úspěchu. O hrozbě pocházející z Islámského státu raději ani nemluvím. Bující obchod s pašováním lidí už loni vynesl pašerákům údajně 300 až 600 miliónů eur. Střízlivé odhady dnes hovoří o 25 miliónech lidí, tvrdší odhady o 50 miliónech lidí, kteří se dali v důsledku válek a konfliktů na Blízkém východě a v Africe do pohybu. Nepodaří-li se Evropě zvládnout migraci, hrozí celá řada nebezpečí a složitých sociálních a politických problémů…

Jak dlouho vydrží naše krásná doba? Je možné uchránit náš mír? Daleko předtím vším napsal Mistr Jan Hus jednoduchou pravdu, kterou dodnes upalují v ohniscích zla ve světě:- *Mír má tři různé stránky: mír člověka s Bohem, člověka se sebou samým a člověka s bližním. A celý tento mír má svůj základ v zachovávání Božích příkazů.*

fota - sem

Ktož jsú boží bojovníci
a zákona jeho,
prostež od Boha pomoci
a úfajte v něho,
že konečně vždycky s ním svítězíte...

...Nepřátel se nelekajte,
na množstvie nehleďte,
pána svého v srdci mějte,
proň a s ním bojujte
a před nepřátely neutiekajte!

PŮJČOVNA AUT PRAHA

se nachází v samém centru Prahy s výbornou dostupností veškeré městské hromadné dopravy. Naše otevírací doba je také velice příznivá, každý den od 7 hodin do 21 hodin, včetně svátků a víkendů.

Nabídka

Náš vozový park se skládá z různých modelů vozů Škoda, které uspokojí veškeré vaše požadavky, jedná se o vozy Škoda Yeti, Škoda Octavia II kombi TDI 1,9 nebo 2,0, Škoda Rapid, Škoda Citigo, Škoda Fabia II, Škoda Fabia II kombi.

Výhody autopůjčovny

Náš ceník je jednoduchý, k cenám se již nic nepřipočítává, zahrnují DPH, což v cenících ostatních autopůjčoven není zvykem. Pokud máte nějaké speciální přání, např. přistavení vozu, převzetí vozu mimo pracovní dobu, flexibilní prodloužení doby pronájmu nebo úplně jiné přání, rádi vám vyjdeme vstříc, naším cílem je spokojený zákazník a uděláme pro to vše, co je v našich silách.

www.automoc.eu

Tel: +420 605 043 834, Email: moc@automoc.eu

PŘÁTELSTVÍ

Marta Urbanová

Ještě mívám světlé chvilky provázené bolestí, než morfium přinese zdánlivou úlevu. Brána věčnosti se neúprosně vkrádá do mé mysli, co nevidět se začne pomalu otevírat, i když zavírám oči. I tak vnímám na tváři své ženy Ruth, že vnímá totéž co já. Stejně tak mé tři dcery, které se u mé postele střídají. Žádná z nich nepláče. Jen úsměvem markýrují smutek, mlčky mne vyprovázejí. Ještě jsem nedospěl k sedmdesátce, a můj čas již vypršel. Mám rakovinu plic a Ruth už neříká, to všechno ty tvoje cigarety, Ruth mlčí. Ani já nemám na zbytečná slova. Řeč mě vyčerpává. Vše potřebné bylo vysloveno. Ruth zná moje přání být pohřben v dubových lesích na hřbitově v Chicagu. Tichem se spolu loučíme a moje mysl bloudí v časech předešlých. Občas se probudím a oknem vnímám jaro, jaké se dokáže zmocnit Tucsonu, a moje představy doposud vnímají deroucí se žár do arizonské pouště. Náhle se propadnu do spánku a jsem doma v Alabamě. Mé dětství se nepodobalo dětství. Mé dětství se prosmeklo kolem ani nevím jak. Práce na farmě nad námi černými visela jak bič. Nikdy nekončila. Matka rodila jedno dítě za druhým. Já jsem přišel na svět sedmý v řadě. V sedmi letech jsem byl dospělý. Sbíral jsem bavlnu jako druzí. Denně jsem natrhal 110 liber. I ve snu jsem vídal ty lány bílých chomáčů. Pak jsme se přestěhovali do Clevelandu v Ohiu. Tam jeden učitel nerozuměl mému jižanskému přízvuku a nechtěně mi změnil jméno. Namísto James mě zapsal Jesse Owens a už mi to zůstalo do konce života. Do těch časů se nevracím. Všechna ta tvrdá práce se ztratila. Je pryč. Nic z ní v mé mysli nezůstalo. Už neslyším jednotvárný motor nočního výtahu, který jsem obsluhoval, už nečerpám benzin u čerpací stanice, nedělám posledního poskoka, nedělám holku pro všechno. Všechny tyhle trable se ztratily v propadlišti času i s mou mladostí.

Ze vší té mizérie, kterou mi život připravil, jsem se podvědomě snažil utéct. Nepřemýšlel jsem o tom, radost mi dělal běh. Po vyučování mně dovolil učitel před školou trénovat. Rozběhl jsem se a běžel neznámo kam. Běžel jsem, co mi síly stačily, letěl jsem jako silný vítr. Nejraději bych zůstal ve vzduchu navždy. Ale pokaždé jsem se vrátil. Nebylo kam doběhnout, nebylo z té cesty východisko. Narodil jsem se s černou kůží, segregovaný. Ve městě, ve škole, na každém kroku jsem se tak cítil. Jedině při běhu jsem s tím bojoval. Rychlost mi dala pocit svobody. Má kůže mě v tu chvíli neodlišovala. Když jsem na dráze přicházel ke startovní čáře, stál jsem mezi bílými. To skryté ponížení mně dávalo sílu, to byl ten motor, který mě hnal dopředu. Vyrazil jsem v chumlu s ostatními, ale v nohou jsem měl takovou lehkost, že jsem letěl jako pták. Ostatní zůstávali daleko vzadu. Běhal jsem stovku a dvoustovku. Měl jsem už světový rekord, když jsem byl vybrán do Berlína. Věřil jsem si. Cestou na olympiádu nás vede to nejlepší v nás, myslel jsem si a ostatní věci jsem podcenil. Měl jsem jen jedny staré trety. Když to viděl trenér, koupil mi druhý pár.

To bylo v šestatřicátém. Tam jsem poprvé ve svých třiadvaceti letech pocítil na vlastní kůži, co to je nebýt méněcenný. Nebyl jsem ubytován odděleně, ale v hotelu s bílými. Takové pocty by se mi v Americe nemohlo dostat. Oslepil mne neuvěřitelný jas. Ocitl jsem se v jiném světě. Jako bych vzlétl do stratosféry, kam se může dostat jen hrstka lidí při velkém štěstí. Naplněný stadión vřel jako přetopený kotel. Někde na tribuně seděl Führer, o němž se proslýchalo, že hlásá čistotu árijské rasy. Každý si pod tím pojmem představil modrookého blonďáka. Židi nebo černoši neměli šanci. Shodil jsem tepláková soupravu a šel jsem na skok daleký. Byla to moje nejsilnější disciplína. Rozběhl jsem se, ale byl to přešlap. To mě rozhodilo. Pokazil jsem i další skok. Plácnul jsem sebou na stadionu na trávník a zmocnila se mě panika, hlavou mi letěly otázky, proč je svět ke mně tak nespravedlivý. Vtom ke mně přišel vysoký modrooký blonďák a představil se:

„Jsem Luz Long. Co je s tebou?“

Nevěděl jsem, co si mám o něm myslet. Překvapilo mě, že mi podal ruku. Chvíli jsem nechápal, jestli se mi vysmívá nebo mě lituje a zaváhal jsem s odpovědí:

„Co by. Je mi docela dobře.“

„Nějak se ti nedaří. Něco tě trápí. Máš už poslední šanci.“

„To mi nemusíš říkat. To vím dobře i bez tebe.“

Uvědomil jsem si, že je to můj soupeř. Pomyslel jsem si: Co vlastně chce? Ale on se posadil vedle mne na zem a řekl: „Ty to máš v kapse. Máš dlouhé skoky. Posuň si náběhovou čáru, zkrať ji, ať nepřešlápneš. I tak vyhraješ.“

Poslechl jsem ho a tím jsem ho připravil o zlatou medaili. Ještě si ten skok vybavuji, byl přes hranici 26 stop. Když mne jako vítěze Luz Long přišel první obejmout před stotisícovým stadiónem, před Hitlerem a jeho svitou, někteří mu to vytýkali. Stáli jsme vedle sebe na stupních vítězů. Já jsem salutoval, on jako Němec hajloval. Tím začalo naše přátelství, které ukončila jeho předčasná smrt.

Odešel sloužit do wehrmachtu. Když vypukla druhá světová válka, napsal mi dopis: „Moje srdce mi říká, že to jsou poslední řádky.“ Jeho předtucha se splnila. V roce 1943 byl vážně zraněn během spojeneckého vylodění na Sicílii. Poté co byl zajat, zemřel v tamní britské vojenské nemocnici. Červený kříž po válce tam našel jeho hrob. Ale já jsem mu stále psal a dostával od něj dopisy dál. Přicházely z onoho světa, dávaly mně hřejivý a dobrý pocit, že existuje naproti všemu zlu v životě opravdové přátelství.

Zdá se mi, že někdo v pokoji otevřel okno. Svěží vzduch mě pohladil po tváři, ale to nemusí být pravda. Vždyť neležím v posteli, nejsem nemocný, jsem mladý, stadión bouří Owens a právě mi pověsili na prsa zlatou medaili. V New Yorku byla na počest olympioniků přehlídka. Stál jsem v autě, které projíždělo Pátou avenue, někdo z davu mně podal papírový pytlík. Hodil jsem ho na sedadlo a opájel se nadšením davu. Až když průvod skončil a já vystoupil z auta, vzal jsem si ten balíček s sebou.

Zjistil jsem, že v něm jsou peníze 'cash'. Deset tisíc dolarů. Když se mě Ruth ptala, od koho mohou být, neměl jsem tušení. Přesto návrat do hotelu Waldorf Astoria byl dost zlý. Jako by mne srazili z nebeských výšin do bahna. Vezl jsem pro Ameriku čtyři zlaté medaile, ale do hotelu mi přikázali vejít bočním vchodem a přivolali nákladní výtah. Čert to vem! Nemohl jsem nic, než zatnout pěst. Černá pěst je bezvýznamný symbol. Když ji otevřete a nemáte v ní nic, také nic neznamenáte. Černá pěst má jedině význam, když ukrývá peníze. V tom spočívá její síla. A ty jsem neměl. Nemohl jsem ani nadále jezdit v přední části autobusu. Musel jsem jít k zadním dveřím. Nemohl jsem žít, jak bych chtěl. Jako bych nebyl čtyřnásobný olympijský vítěz. Na stadionu nikomu z nás nepodal Hitler ruku, doma jsem nebyl pozván Rooseveltem do Bílého domu. Nebyla žádná televize, žádná reklama. Pro černocha žádná šance. Jen jsem si musel vyslechnout, že moje atletické umění je „zvířecí“. Většina mě jen poplácávala po zádech, ale žádný mi nenabídl stálou práci. Žij si, jak chceš. Dělal jsem, co se dalo. Sezonní práce i soutěžil se zvířaty. Nebylo to fér. Nikdo nemůže porazit plnokrevníka na 100 yardů. Vyrůstal jsem ve špatném čase. Na Ohio State University jsem musel bydlet v černé koleji mimo akademickou půdu, jíst v černé restauraci a na stipendium nejlepší černý sportovec na světě nemohl ani pomyslet.

A tehdy jsem se utvrdil v tom, že musím bojovat. Důležité bitvy nejsou zlaté medaile, ale ty neviditelné, nevyhnutelné uvnitř každého z nás. Naději a východisko jsem hledal u republikánů. Uznání od amerického prezidenta Eisenhowera přišlo až o dvacet let později.

Udělalo se mi líp. Otvírám oči. Ruth sedí u mého lůžka. Moje první a jediná láska. Potkali jsme se v Clevelandu. Bylo jí třináct, mně patnáct. Před olympiádou jsme měli tři děti. Usměje se na mě a vezme mé prsty do svých dlaní. Má teplé ruce, jako je a bývalo její srdce. Děkuju jí za všechno, i když už ji nevidím. Už budu muset jít. Brána se pomalu otevírá a za ní v dálce se rozžíhá jasné světlo. Najednou v té záři vidím, že na mě čeká můj věrný kamarád Luz. Tenkrát na stadionu bez jeho nezištné rady bych byl mnohem chudší. To zlato bych nezískal. Bez jeho přátelství by nebyl můj život tak dobrý, jak ve skutečnosti byl. Mám radost, že ho vidím, chtěl bych na něj zavolat, ale nemohu promluvit, ztratil jsem hlas. Tak volám, i když to neslyším: „Luzi, můj bratře, teď na smrtelné posteli se ti musím s pevným přesvědčením vyznat, že žádných zlatých medailí ani pohárů, které jsem kdy vyhrál, si tolik necením jako přátelství, které jsi mi nabídl.“

Návraty do minulosti… Paměť národa Čechů

Alena Klímová - Brejchová

V červenci roku 1944, v den nezdařeného atentátu na Adolfa Hitlera, stál na jednom pražském vlakovém nástupišti dav mladých i starších mužů. Měli smůlu. Narodili se ve smíšených manželstvích a byli označeni nacisty jako „Míšenci“. Nepříliš vábně vyhlížející vagony dlouhého vlaku je měly přepravit do malého českého městečka, do Bystřice u Benešova. Tam, sami pro sebe vybudují „lágr“- Sonderläger für versippte Arier und jüdische Mischlinge, a stanou se z nich na neurčitelně dlouhou dobu nacističtí vězni. Mezi muži tehdy stál i vysoký hubený mládenec s temnými vlasy a semitskou tváří. Tatínek jej, svého jedináčka Pavla, vyprovázel na nádraží a srdce obou byla těžká žalem a obavami. Vždyť hýčkanému chlapci bylo šestnáct let… Maminka, označená žlutou hvězdou už s nimi nesměla.

Ihned po příjezdu asi třinácti set mužů – vězňů bylo budováno mohutné oplocení velkého pozemku v té hezké české krajině. Později bylo postaveno několik dlouhých dřevěných baráků, ve kterých bylo vše v míře potřebné pro chod lágru. Rozpršelo se a velmi ochladilo v ty poslední dny června. Mladý Pavel Kohout onemocněl. Úmorný kašel mu rozdíral zanícené plíce, měl horečku a navíc se ostatní vězni báli nákazy. Nikdo s ním nechtěl bydlet v tehdy ještě provizorním ubytování ve vyklizených vilkách bystřických občanů. Jediný, kdo se ho ujal, byl devatenáctiletý Ivo Geringer, hezký mladík s kučeravými blond vlasy, a mezi oběma muži v těch nelidských podmínkách tábora vzniklo pevné přátelství. 19. dubna 1945 byl však tento chlapec zastřelen na už zcela zbytečném útěku z bystřického lágru. Po skoro sedmdesáti letech, 22. dubna 2014, byl na jeho hrobě na bystřickém hřbitově právě jeho vězeňským kamarádem Pavlem Kohoutem slavnostně odhalen pomník se zajímavým kovovým křížem z ruky výtvarníka Petra Holečka (1976). Na pomníku se Pavel Kohout finančně podílel s bystřickým městským úřadem, místními intelektuály a osvícenými zastupiteli. O Ivu Geringerovi a jeho smrti vydal svědectví i ještě žijící spoluvězeň, prof. Hans Kautský z Chicaga.

Několik zajímavých střípků ze vzpomínání Pavla Kohouta*, který se letos dožil krásných 87 let a je stále duševně mladý a svěží.

Vím, že jsi v bystřickém lágru vážně onemocněl, snad zápalem plic, můžeš o tom něco málo říci?
To víš, šestnáctiletý jedináček z bytu s ústředním topením se dostal naráz do „bojového prostředí". Ubytování bylo v místnosti vyklizeného domu. Deset „slanečků" na slamnících, které jsme si nacpali slámou sami. Vyfasovali jsme dvě deky, které štípaly, jako kdyby byly udělány z kopřiv. Dny byly chladné a deštivé. Asi za 14 dnů jsem dostal zápal plic a hrozný kašel. Byl jsem odeslán na vyšetření do nemocnice v Benešově. Okamžitě si mne zde chtěli nechat. Já naivní blbeček jsem nechtěl, doufaje, že se dostanu do Prahy do nemocnice na Bulovce. Nakonec mne SS lékař uznal „lehčí práce schopen". Kašlal jsem dál, bylo mi opravdu zle. Bylo léto, odpoledne jsem měl zimnici, teplotu 39 (tu jsem si měřil asi 10 dní vypůjčeným teploměrem, než jsem jej rozbil) a hrozný kašel. Nakonec jsem to asi za pět týdnů bez léčení přechodil a uzdravil se. Jedno neprozřetelné rozhodnutí však ovlivnilo a změnilo celý běh mého života. Po čtyřech létech jsem v důsledku přechození a neléčení této infekce onemocněl kostní TBC. Z této nemoci mám celoživotní následky a invaliditu.

- Byl jsi hýčkaným jedináčkem, jaké byly možnosti komunikace s rodinou?
Stavby včetně lágru prováděla rakouská firma „Billik a Schícho", která měla několik českých zaměstnanců. Hned v prvním týdnu po svém příchodu do Bystřice jsem si vytipoval políra (mistra) pana Šťastného z Prahy, na kterého jsem se obrátil s prosbou, aby zavolal do zaměstnání mého tatínka a dal mu jeho telefonní číslo, které si dodnes pamatuji - bylo 752 65. Věděl jsem, že tatínek již zařídí další a spojení tak bylo navázáno.

- Vyprávěj o peripetiích s palandovým pobytem v lágru…
V jednom vystěhovaném bystřickém domě bylo v jedné místnosti ubytováno celkem asi čtyřicet lidí. Avšak vězni mne, pro můj hrozný odpuzující kašel, nechtěli mezi sebe přijmout. Bylo mi blbě, už mi bylo všechno jedno, a tak jsem si sedl s kufrem před jeden barák, kde jsem také neuspěl. Náhle ke mně přistoupil hezký, mladý asi devatenáctiletý kudrnatý blonďák s dotazem, proč nejsem ještě ubytovaný. Řekl jsem mu důvod: „Mám kašel a nikde mne nechtějí." Pomohl mi se zavazadlem a řekl: „Budeš bydlet s námi „forarbeitry" na půdě. U mne, nahoře na palandě je volno." Když viděl, že mi není opravdu dobře, okamžitě se rozhodl, že nahoře bude spát on a dole já. Byl tak ohleduplný, že pod slamník dal svůj krásný světlý převlečník, aby na mne nepadala sláma, uvařil čaj a staral se o mne. „Bydleli" jsme spolu potom celou dobu. Později ve stanu a pak i v dřevěném „baráku" č. 4. Na palandě byl on stále nahoře, já dole až do jeho tragické smrti v polovině dubna 1945. Jmenoval se Ivo Geringer a byl zastřelen na zbytečném už útěku na úplném konci války. Až však v dnešní době se stal jakýmsi symbolem krutosti SS v tamním lágru.

- Jaké bylo vaše pracovní prostředí v zimě, vaše oblečení, jídlo?
Pokud si vzpomínám, zima 1944-45 nebyla příliš dlouhá, ale leden a únor byl opravdu mrazivý. Pracovali jsme v pískovém lomu. Do mrazu jsem měl oblečeny jakési tepláky z nějaké umělotiny, barvy rezavě lesklé, takže blechy, kterých jsem měl na těle fůru, na nich nebyly vůbec vidět. Na tyto tepláky jsem navlékal vlněné kalhoty „pepř a sůl", které jsem si šetřil na útěk. Stále byly docela pěkné, až na to, že od bot „dřeváků" byly z vnitřní strany vydřené. Látka zmizela. Boty „dřeváky", byly v zimě docela dobré. Sice se v nich špatně chodilo, ale vešlo se do nich několik onucí (hadrů na obalení nohou) a nohy tolik nezábly.
Při práci venku jsme vídali také transporty vězňů v otevřených vagonech a byla to hrůza! Na jídlo si moc nevzpomínám, ono ho moc nebylo, jen vím, že bez zbroušené lžíce byl člověk ztracený – ty se kradly. Brambory se „podávaly" jedině ve slupce. Jediná lahůdka, na kterou si vzpomínám a moc mi chutnala, byly kynuté knedlíky, takové „tmavé tenisáky", polité vodou zředěnou červenou marmeládou. Byla asi z řepy. Chleba, malý komisárek, byl na tři dny. Jednou jsem ho snědl najednou. Byl měkký, moc mi chutnal, ale ty následky. Dostal jsem hrozné bolesti – křeče.

- Byl jsi skoro ještě chlapec. Co ti dal pobyt v tomto prostředí. Čeho ses obával nejvíce? Čemu tě tehdy sám život učil a naučil?
Byl jsem skutečně nejmladší, bylo mi tehdy šestnáct let a řekl bych, že to byla pro mne „vysoká škola života", navíc časově koncentrovaná. Duševně jsem rychle vyspěl a též jsem poznal mnoho zajímavých lidí různých charakterů, dobrých i horších. Musel jsem nalézat řešení různých složitých situací, najít východisko z vážných problémů a zřejmě to vše mne přivedlo k dosud trvajícímu životnímu optimismu. I když jsem měl celkem dobře fungující spojení, nejvíce jsem se obával o rodiče. Doma byla pouze maminka s babičkou, matkou mého otce, která přijela z venkova, aby do jisté míry jistila byt, neboť maminku čekal koncentrační tábor Terezín, kam také v lednu 1945 „odjela". Tatínek byl v obdobném lágru od října 44. Nejprve někde v Polsku, tam s ním byl také herec Oldřich Nový či malíř-ilustrátor Ondřej Sekora. Jak postupovala fronta, byli přemístěni do Německa, do města Osterode v Harcu, odkud začátkem dubna 1945 táta utekl a skrýval se u známého v obci Vilice u Mladé Vožice.

- Kamarádi, přátelé z lágru… Vím, že některá přátelství jsou celoživotní. Vidíš v seznámení s těmito lidmi některá pozitiva pro svůj následující život?
Z postav dobře známých bych asi jmenoval Járu Pospíšila, operního herce a zpěváka, který byl idolem žen za první republiky, profesora Volavku,

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

historika umění, Joe Jarského, kabaretiéra, Miloše Makovce, filmového režiséra. Z postav, které se staly známými teprve v průběhu času, bych mohl jmenovat herce Miloše Kopeckého, malíře Alfréda Fuchse, který byl mým dlouholetým přítelem a silně ovlivnil můj vztah k umění, a též československého zástupce v OSN Karla Dudu, Ladislava Rychmana a celou řadu úspěšných lékařů, umělců a pracovníků v našem průmyslu. Němci nám dovolili občas v neděli zorganizovat zábavné odpoledne. Účinkovali nejen profesionálové, ale také celá řada amatérů. Profesionál (již tehdy), Miloš Kopecký, se ze zásady nikdy vystupování neúčastnil, říkal, že „tajtrdlíka“ Němcům dělat nebude.

„Silvestra 1944“ jsme s několika spolunocležníky bez alkoholu „slavili“ a hlavně jsme se těšili na konec války. Vzpomínám, jak jsem tehdy „věštecky“ prohlásil: „Vsázím se, že konec války bude do 8. května!“ To je totiž den mého narození a… ono to vyšlo!

- Vyprávěj o svém útěku z lágru, i o následném údobí do ukončení války a příchodu domů.

Jak jsem se již zmínil, pracoval jsem v technické grupě, která mimo jiné vykládala vagony škváry na nádraží v Bystřici, tedy na nezabraném SS území. Tam nám všemožně pomáhali železničáři a celá rodina přednosty stanice. Na nádraží jsem se také setkal s tatínkem, se kterým jsem domluvil útěk tak, že se den před 23. dubnem přihlásím dobrovolně na noční směnu vykládky, abych se 24. dubna 1945 nějak dostal z lágru. Ráno jsem byl vyvezen ven, zarovnán dřevem a různým odpadem, na fůře s koňským potahem, který obsluhovali přátelé. V podchodu pod tratí v Bystřici, kudy jsem musel pak projít, stála hlídka SS. Prokázal jsem se propustkou z předešlého dne. Krve by se byl ve mně nikdo nedořezal. Bylo to opravdu velmi riskantní. Psal se 24. duben 1945, ale vyšlo to.

V Bystřici na náměstí v hotelu manželů Českých čekal otec, který pro mne měl vypůjčený převlečník, klobouk a brýle a potvrzení z magistrátu, že jsme byli vybombardováni a přišli o doklady. Cestu do vesnice Vilice, asi 60 km, jsme absolvovali vlakem, autobusem kolem Blaníku a z valné části pěšky. Cesta trvala asi 12 hodin a občas i sněžilo. „Na světlo Boží“, ze staré promrzlé stodoly, jsme vyšli do lokálu hospody 5. května 1945, když volal rozhlas o pomoc: „Here is Prague calling, help us!“ Bodří venkované si to přeložili, že volají Praha - Kolín.

Dne 10. května jsme se konečně vydali na cestu domů do Prahy. Z Wilsonova nádraží jsme šli pražskými ulicemi pěšky, průchody v barikádách. Bylo asi 18 hodin, když jsme se blížili k našemu domu v Holešovicích. Srdce jsme měli až v krku. Dům nijak poničen nebyl. To napětí před dveřmi bytu se nedá popsat. Strach a radost dohromady, co doma uvidíme. Neskutečné, až románově šťastné bylo naše překvapivé setkání s maminkou, která se vrátila z Terezína hodinu před námi. Ano, tak takové nádherné radostné a nečekané překvapení nám připravil dobrotivý Osud!

*(*Pavel Kohout je shoda jmen se spisovatelem Pavlem Kohoutem)*

Náš kamarád Zdeněk a komunistická spravedlnost

Vlastík Škvařil

Když je člověk mladý a svobodný, tak má kamarádů habaděj. Ve školce, potom ve škole, pokud sportuje tak ve svém odvětví sportu, na vojně jsme jich měli nespočetně a potom v práci. Když se člověk ožení anebo si najde někoho, s kým žije, a ostatní kamarádi udělají to samé, tak kamarádů začne velice rychle ubývat. Jsou jiné přednosti a také zájmy se mění. Nakonec zůstanou jenom ti opravdoví kamarádi. A ti jsou nepostradatelní. To jsou lidé, kterým se člověk může svěřit s čímkoliv bez toho, že by se musel obávat kritiky, a ví, že cokoliv řekne, zůstane to mezi nimi. A také se člověk občas musí s někým poradit, zvláště když je to něco velice soukromého rázu. Dobrý kamarád je opravdové požehnání.

Já mám to štěstí, že mám takového kamaráda, Zdeňka. A navíc je dobrým kamarádem i pro Jožku. A to je perfektní. Přesto, že žijeme na opačném konci světa, Zdeněk v Česku a my u protinožců, díky Skypu si často povykládáme, vidíme se a připadá mi to, jako bychom seděli u jednoho stolu.

Ani si přesně nepamatuji, jak jsme se seznámili, ale vím, že jsme si hned „padli do oka“. Bylo to někdy koncem šedesátých let, komunismu pomalu docházel dech, byli jsme plni optimismu a velkých plánů do budoucna. Zdeněk se prakticky stal členem naší rodiny. Moc jsme si všichni rozuměli.

Naše sny do budoucna, včetně podnikání, s kterým jsme začali pod rouškou Parašutistického klubu, se náhle rozplynuly osudného 21. srpna 1968. Naděje, že si vyděláme na letadlo a docílíme toho, že i malý parašutistický klub, jako byl Kyjov, dokáže vychovávat vrcholné sportovce, tím skončily. Mnohem horší bylo to, že jsme rychle pochopili, že ta trocha svobody, na kterou jsme si začali rychle zvykat, skončila.

Mně bylo jasné, že se dál „normalizovat“ nemíním a tak jsem viděl jenom dvě možnosti: sbalit kufry a opustit komunistický ráj, anebo skončit v kriminále. Přetvařovat se už nebudu.

Měli jsme komplikace se získáním výjezdní doložky. Napřed mi dali jenom moji, a že Jožka s klukama mohou jet, až se já vrátím. Měli jsme zfalšované pozvání do Vídně k nějaké rodině, a tak prý nemusíme všichni najednou. Nezbylo než odejet, a když jsem se vrátil za tři dny, Jožka dostala její výjezdní doložku i pro kluky. Já jsem opět požádal o další povolení, ale to mi samozřejmě bylo zamítnuté. Musel jsem čekat asi 6 měsíců, než jsem požádal znovu. Naštěstí policajti zapomněli a asi si ani neuvědomili, že Jožka zatím nikam nejela a má ji platnou na dvanáct měsíců. Zaplať pánbůh, že nebyly počítače.

A tak jsem povolení dostal. Zdeněk už také čekal s jeho povolením, a tak jsme začátkem srpna 1969 všichni společně vyrazili do Vídně. Bylo to na poslední chvíli, během několika dalších dnů byly všechny výjezdní doložky zrušeny. Další bychom už určitě nedostali. Jaké štěstí!
My jsme neměli přesnou představu kam z Vídně, ale Zdeněk to měl už jasné. Do Austrálie. Tak jsme se ocitli tady a dodnes jsem mu za to vděčný. Přistáli jsme v Adelaide, tam nás rozdělili do dvou skupin. Svobodné a rodiny zvlášť do jiných ubytoven. Radost jsme z toho neměli, ale za pár měsíců Jožka sehnala dům na pronájem a Zdeněk se k nám hned nastěhoval a už jsme zase byli spolu. To bylo pro nás velice důležité, usnadnilo to naše začátky v Austrálii.
Když se o mně dozvěděl pan Vyhnálek a nabídl mi práci v jeho sýrárně Lactos na Tasmánii, Zdeněk se hned rozhodl, že se přesune s námi. Pan Vyhnálek s radostí souhlasil s tím, že jej také zaměstná a tak jsme zase žili a pracovali spolu.
Zdeněk se znovu prokázal nepostradatelný, když Jožka musela na operaci a strávila přes týden v nemocnici. Zdeněk začal chodit do práce později, postaral se ráno o kluky, pět a devět roků starých, a zavezl je do školy. Já jsem chodil do práce brzy, takže jsem je mohl vyzvednout ze školy a postarat se o ně a o domácnost. Zvládli jsme to spolu se Zdeňkem na jedničku.
Vztahy mezi naší rodinou a Zdeňkem zůstaly nezměněné, jako by to byl náš bratr. Dokonce ještě lepší. Nikdy mezi námi nenastal žádný konflikt. Přesto ale bylo jasné, že to tak nezůstane na věky a že se Zdeněk bude chtít osamostatnit, takže když se mu naskytla příležitost mnohem větších výdělků v dolech na pevnině, tak jsme se smutně rozloučili.
Po nějakém čase vláda ČSSR vyhlásila amnestii pro ty, kteří po roce 1968 opustili nezákonně republiku. Zdeněk toho využil a vrátil se domů. Já věřím tomu, že k jeho stesku po domově přispěl pobyt v pustině, kde se nacházely doly, kde se musel cítit velice opuštěný a také lákání kamarádů z domova, kteří jej přesvědčovali k tomu, aby se vrátil.
Ani jsme neměli šanci se s ním rozloučit.
Krátce po tom, co se vrátil domů, jsme od něj dostali dopis. Pochvaloval si, jak byl vlídně přijatý, dokonce má už platný pas, a vůbec jak je tam dobře a také svoboda. Že bych udělal dobře, kdybychom se také vrátili. Že všude dobře, doma nejlépe.
Co jsem si o tom měl myslet? Vysvětlení se dostavilo o pár týdnů později, když jsem dostal dopis poslaný ze Španělska. Kdo mně asi píše? Byl to dopis od Zdeňka. U někoho známého byla návštěva ze zahraničí, Zdeněk toho využil, napsal další dopis a požádal je, aby to poslali někde mimo ČSSR.
A tak to poslali ze Španělska. Zdeněk v dopise vysvětlil, že jen přijel domů, policajti mu hned oznámili, že je jednou nohou v kriminále, a že když tam nechce hned skončit, tak nám musí napsat dopis, který mu nadiktovali, a také že bude pěkně pod mikroskopem. Nezbylo mu, než dopis napsat, ale k jeho cti udělal všechno proto, aby nás nenapadla podobná blbost vrátit se do toho komunistického pekla. Zdeněk se jen tak lehce neprodal. Nám bylo jasné, že nemůžeme udržovat kontakt a psát mu, protože by mu to ještě více ublížilo. A tak jsme delší dobu o něm neměli žádné zprávy. Když se náš Petr oženil a my jsme si mohli dovolit poslat novomanžele na svatební cestu do Česka a do Anglie, odkud pocházeli rodiče jeho nové manželky Oddesy, jeho hlavním úkolem bylo navštívit Zdeňka, který bydlel jenom 7 km od Hodonína, rodného města celé naší rodiny. Nemohli jsme uvěřit, když se Petr vrátil a informoval nás o tom, že Zdeňka nemohl navštívit, protože je zavřený jako americký špion! Zdeněk a špion?
Až mnohem později jsme se dozvěděli od Zdeňka, jak to vlastně bylo.
Estébákům to nešlo do hlavy, proč se vlastně vrátil, až když se jim podařilo jej vyfotit u amerického velvyslanectví, a tak jim to bylo jasné: vrátil se, aby dělal špiona pro USA. Zdeněk měl jednou cestu do Prahy a jeden jeho známý, který dostal pozvání do Ameriky ke svým příbuzným, jej požádal, aby mu na americkém velvyslanectví vyzvedl žádost o víza. Nebyl v tom žádný problém, formuláře byly volně k dispozici hned ve vestibulu, netrvalo minutu a Zdeněk byl zpět na ulici. To ale stačilo StB, aby si jeho návštěvu zaznamenali a sotva přijel domů, hned večer jej policie zatkla. Příští den mu přidělili obhájce, který když Zdeňka vyzpovídal, prohlásil, že se nemusí ničeho obávat, že je to jen nějaký omyl. Příští den ale přišel obhájce znovu s krutou novinou. Katastrofa, Zdeněk je obžalovaný ze špionáže. Už mu není pomoci!
Během soudu v Brně byla přečtena obžaloba, a jak to fungovalo za „komunistické spravedlnosti“, nebylo třeba žádných důkazů. Jediným svědkem pro obžalobu byl vrátný z velvyslanectví, který mu předal žádost. Trvalo to jen pár vteřin, Zdeněk si ho ani nepamatoval. Vrátný ale prohlásil, že si ho pamatuje, a že tam chodil často. Navíc manželka Máša přiznala, že to dělal pro peníze. Policajti ji totiž postrašili, že když se prokáže, že to dělal jako nepřítel socialismu, tak mu hrozí doživotní trest, ale mnohem mírnější trest, v případě, že to dělal pro peníze. Co jí zbývalo?
U soudu potom odmítla vypovídat, ale to nebylo nic platné. Zdeněk byl odsouzen na 8 roků vězení.
Odvolání u Nejvyššího soudu v Praze mělo zajímavý průběh. Během přestávky jednání přišel soudce soukromě za Zdeňkem a omlouval se mu: „Já vím, že jste nevinný, ale když na vás policie podala žalobu, já nemám na vybranou a musím vás odsoudit. Jediné, co mohu udělat, je dát vám ten nejnižší trest, který mi zákon dovoluje“.
Trest snížil na 4 roky. Manželka Máša, zdravotní sestra, byla hned propuštěna z práce a jediné, co mohla dělat, bylo uklízet, mýt záchody atd. Celá rodina se od nich odvrátila, jak to tenkrát bylo. Každý se bál jakéhokoliv styku s jeho rodinou. Přece musejí ukázat věrnost komunistům a odsoudit jej jako největšího lotra. Rodina mohla Zdeňka navštívit jenom dvakrát do roka. Přitom si nemohli ani dovolit koupit jízdenku na vlak. Charta 77 byla jediná skupina lidí, kteří se snažili takovým lidem nějak pomoci, i když za to sami trpěli. Zaplatili jim jízdenky na návštěvy a na Vánoce pro děti koupili aspoň nějaké dárky, které by jinak nedostaly.

NEZAPOMEŇTE – JAKÉ TO BYLO PŘED ROKEM 1989 - http://nezapomente.cz

V roce 1990, poprvé po osmnácti letech, jsme se znovu sešli se Zdeňkem. To byla opravdu radostná událost. Byl jsem překvapen, že Zdeněk nevykazoval žádnou hořkost, nenadával, ale s nadšením se díval do budoucnosti. Pilně pracoval, začal podnikat a postaral se o dobrý život pro svou rodinu. Nakonec dodatek přímo od Zdeňka, který je trochu pesimistický:

"V roce 1990 jsem byl u rehabilitačního soudu a ten mě zbavil celé té kauzy. Paradox byl, že mě rehabilitoval ten samý soudce, co mě odsoudil. Napřed mi dal 8 roků a pak mne za stejný čin zprostil viny. Když jsem potom ten rozsudek o rehabilitaci potřeboval pro sociální správu, tak jsem to z brněnského soudu nemohl dostat. Napřed, že je to v archivu, potom, že je ten spis v archivu v Hodoníně, prostě pořád tam seděli ti samí lidé, co tam byli před rokem 89 a pořád dělali potíže. Nakonec byl ten spis v archivu na KS v Brně a ten rozsudek o rehabilitaci byl hned první listina. Soudy pořád pracují ve prospěch minulého režimu, a i když je tam spousta mladých a nových lidí, tak jsou to pořád děti nebo příbuzní bývalých soudců. Dokud nebude u nás pracovat soudnictví poctivě, tak to bude pořád špatné".

Od té doby jsme byli v Česku čtyřikrát. Zdeněk nás ždy vítal ve Vídni na letišti, dělal pro nás jednu službu za druhou, nic mu nebylo zatěžko. Zavezl nás často tam, kam jsme potřebovali zajet. A nakonec samozřejmě zpět do Vídně na letiště. Člověka tak vyrovnaného se životem jako je Zdeněk, není lehké najít. A jeho manželka Máša je zrovna tak milá a ochotná jako Zdeněk. Přes ni jsme se seznámili s jejím bratrancem, biskupem Petrem Esterkou, který se prostříhal dráty v roce 1957 do Rakouska. Vystudoval teologii v Římě, dnes žije v Americe. V roce 1999 byl jmenován pomocným biskupem brněnským, byl pověřen duchovní péčí o české katolíky žijící v cizině. Ale to jen tak mimochodem. Možná bych měl o něm napsat trochu více příště.

Se Zdeňkem se teď často scházíme na Skypu a je vidět, jak se velice shodujeme v našich názorech. Poslední dobou se mezi naší generací ozývá stále více hlasů, jak je to dnes všechno špatné, že přece jenom za komunistů byl pořádek, dnes jenom korupce a nespravedlnost. A politiky by měli všichni postřílet. Zdeněk mi říká, že už ani do hospody na pivo nechodí, aby nemusel poslouchat ty pitomé řeči. Když nadávají na vládu, Zdeněk se jim snaží připomenout, že za komunistů, kdyby tak nadávali na vládu, tak by už tuto noc nespali ve své posteli.

Že by si měli vážit svobody, a že se nemusejí ohlížet kolem, jestli je někdo neslyší a neudá. Když jeden jeho spolužák nadával na dnešní dobu, tak mu Zdeněk připomněl, že za komunistů on pracoval jako horník za nadprůměrný plat a přesto se protloukal, jak se dalo od výplaty k výplatě. Dnes je v penzi, když jede do obchodu, tak se venku před barákem rozhoduje, do kterého auta si sedne, a když se vrací, má plno kabel přeplněných zbožím, o kterém se mu dříve ani nesnilo. Ale to nechce každý slyšet.

Na závěr mohu jenom dodat, že mám velké štěstí, že mám tak dobrého kamaráda. A když se ohlédnu zpět se vzpomínkou na ty krásné časy, které jsme spolu strávili, když vidím, jak si dnes dobře rozumíme, a vím, že Zdeněk by pro nás udělal i nemožné, tak mohu klidně prohlásit, že lepšího kamaráda jsme nikdy neměli a nikdy nebudeme mít.

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

Levné letenky do a z Evropy
s Emirates, Korean, Etihad, Czech Airlines
a s mnoha dalšími

Túry – Česká republika a Střední Evropa
Plavby po evropských řekách

Levné túry z Prahy do zahraničí

Volejte 1300 794 543
e-mail - info@checkusouttravel.com.au

www.checkusouttravel.com.au

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

fota - autor

Válečnému veteránovi plukovníkovi v. v. Ivu Kalinovi byl předán pamětní odznak

Vicekonzulka Šárka Ponroy Vamberová jménem ministra obrany ČR předala 20. 7. 2015 plukovníkovi ve výslužbě Ivu Kalinovi „Čestný pamětní odznak k 70. výročí ukončení 2. světové války“.
Pan Kalina (ročník 1921) emigroval ihned po okupaci Československa v roce 1939 do Velké Británie, kde vstoupil do čsl. legie. Dostalo se mu vojenského výcviku, prošel i důstojnickou školou. S legendární československou obrněnou brigádou se účastnil bojů o dobytí pevnosti Dunkerque. S americkou posádkou byl v květnu 45 u osvobozování Klatov. Velké zklamání československým vojákům způsobila ruská podmínka, aby Praha nebyla osvobozena západními spojenci. Záhy po skončení války se seznámil s Lilly Beranovou, která přežila více jak dva roky v Terezíně. Vzali se, narodila se jim první dcera. V roce 1948 emigroval pan Kalina podruhé, tentokrát už s mladou rodinou a co nejdál, do Austrálie. Jako australští turisté se do Evropy několikrát vrátili, do svobodného Československa však až po více jak 40 letech. Se zájmem i dnes sledují díky internetu a rodině dění v jejich rodišti, jsou spokojení, na nic si nestěžují. Mají radost z úspěchů svých dětí, vnoučat a pravnoučat i ze života v Austrálii a demokratických změn v bývalém Československu. Oba dva mluví stále výborně česky. Příští rok k výročí briliantové svatby, slíbil paní Lilly pan plukovník (s rošťáckým úsměvem na rtech) také medaili. Sám jich má ve sbírce už devět včetně britských a francouzských vyznamenání. (Bulletin MZV)

Časopis Čechoaustralan, kterého je Ivo Kalina věrným odběratelem a pečlivým čtenářem, se přidává ke gratulacím a přeje hodně zdraví a trvalé spokojenosti!

Eva Střížovská - Všechny moje Ameriky - I. Cali

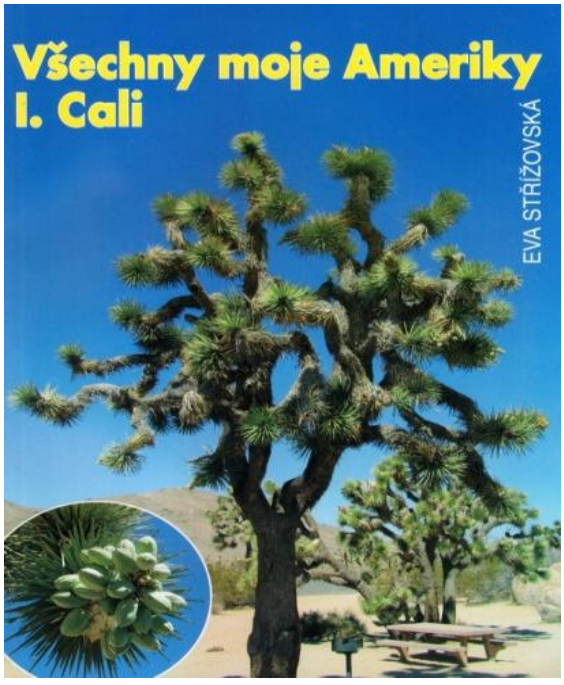

Autorka je šéfredaktorkou téměř pětadvacetiletého časopisu Český dialog (s podtitulem „Spojuje Čechy doma i ve světě“). Své bohaté zkušenosti z putování a ze setkávání se svými čtenáři i přáteli po světě postupně zúročuje ve svých knížkách. Zatím vydala tři z prostředí Texasu a Velkých plání amerického Středozápadu, čtvrtou (a velmi úspěšnou) z Austrálie a nyní se zaměřila na Čechy v Kalifornii. Reportáže z atraktivních míst San Franciska, Los Angeles, San Diega, Orange County a dalších střídají příběhy význačných českých osobností i tzv. obyčejných lidí. Najdeme tu jména novináře Jožky Pejskara, spisovatele Jana Beneše, skladatele, fotografa a dobrodruha Eduarda Ingriše, prof. Ivo Feierabenda a jeho otce, politika z první republiky Ladislava, který se zasloužil o zemědělské družstevnictví, profesorky, klavíristky a výrazné vlastenky Marie Dolanské a mnoha dalších. Čtivé je vyprávění o minulosti i současnosti zdejšího Sokola, o tzv. Československém domečku, o několika Českých školách a školkách a v neposlední řadě o mladých lidech, kteří sem přišli až po roce 1989 a dobře se uplatnili.
Kniha má 144 stran a kromě černobílých fotografií v textu má několik barevných příloh. Cena je 200 Kč. Objednávky: Český dialog, Sokolovská 179, 190 00 Praha 9, CZ (platby v ČR osobně nebo na účet na 110 103 4001/5500 nebo v zahraničí našim zástupkyním, adresu po objednání sdělíme)

Legiovlakem za národní hrdostí a tajemnou Věrou

Veronika Boušová

Veronika Boušová - foto Jiří Burda

Žižkovské nákladové nádraží v tropickém vedru horce dýchá, ale služba je služba. Muži v ruských dobových uniformách před replikou vojenského vlaku z první světové neodloží ani čepice „furažky“ s červenobílými stužkami. Zdá se, že na rozdíl od našich legionářů v Rusku, kteří před bezmála sto lety hájili Transsibiřskou magistrálu, musí nynější členové Československé obce legionářské (ČsOL) čelit jen salvám hudební produkce ze sousední letní scény. Omyl. I oni bojují – proti ztrátě paměti. „Je třeba, aby lidé znali svoji historii a měli nějaké národní uvědomění, zejména v dnešní době, kdy ta historie má tendenci uzavřít se do kruhu a vracet vše zpátky.“ zahajuje výklad **Petr Čížek z posádky Legiovlaku.**

Legiovlak (www.csol.cz) křižuje republiku v rámci projektu Legie100 s mobilní výstavou o vzniku čs. legií a Československa a hlavně o závěrečné ruské anabázi 1918-1920. Má probouzet národní hrdost především u mládeže, ovšem vzhledem k prezentaci nových či dříve překrucovaných skutečností osloví širší okruh lidí. I já si přicházím utřídit vědomosti o těch, kterým vždy 28. října v duchu děkuji. O těch, kteří vlastní stát už nespatřili nebo je totalitní režimy odměnily tvrdými perzekucemi či smrtí. O bratrech a sestrách (jak se legionáři titulují), od nichž získal T. G. Masaryk oslovení „tatíček“. A také o mých předcích z legionářské zdravotnické služby. Co asi prožívali? Nepadl praděd do zajetí úmyslně? Co byla těpluška, letučka, co kolodek? Prababiččiny vzpomínky mluví zvláštní řečí… **„Jsme světový unikát. Díky lidem, kteří se nadchli pro myšlenku, že vybojují československou samostatnost, jsme měli vlastní armádu dříve než stát. Obvykle je to obráceně.“** říká bratr Čížek k vojenským aktivitám, které podpořily diplomatické úsilí T. G. Masaryka, Edvarda Beneše a M. R. Štefánika. Přechod Čechů, Slováků, zahraničních krajanů a válečných zajatců na stranu dohodových armád byl klíčovým bodem politického programu exilu, ale zároveň svobodným rozhodnutím jednotlivců. Vlastenecké úlohy se chopilo přes 130 tisíc dobrovolníků. O založení České družiny v Kyjevě 28. 8. 1914, z níž vyrostla armáda o síle 62 000 bojeschopných mužů, se u cara Mikuláše II. zasadily české krajanské spolky. K 755 dobrovolníkům „starodružiníkům“ se postupně přidávali rakouští zajatci české a slovenské národnosti (první na konci roku 1914). První čs. střelecký pluk Mistra Jana Husa byl vůbec nejstarší vyšší jednotkou naší armády.

Družiníci v rámci ruské armády vynikli jako rozvědčíci. Ovládali němčinu i další jazyky a díky výcviku v rakousko-uherské armádě její vojenskou taktiku. Pronikali hluboko do týlu nepřítele a dělali husarské kousky. „Kuriózní je případ, kdy asi 10 družiníků v rakouských uniformách přešlo v noci frontu, tam se schovali v porostu a v poledne šli do rakouského tábora nafasovat oběd. Pak se vrátili do svého úkrytu, převlékli se do ruských uniforem a šli do rakouského tábora znovu. Rakušané se zděsili, že mají Rusy v zádech, a tak 10 Čechů zajalo rakouskou rotu bez jediného výstřelu“, vypráví bratr Čížek. „To byl zlatý věk českých legií, pozdější historie je temnější.“ naráží na fakt, že úspěšné vojsko degradovala mocenská a politická rozhodnutí jiných.

„Dnes už je zdokumentované, že V. I. Lenin byl placený německý agent,“ překvapí nás průvodce. „Během jeho pobytu ve švýcarském exilu mu Němci poskytli finanční prostředky na to, aby se vrátil do Ruska, vyvolal revoluci a zlikvidoval východní frontu, kde měli Němci a Rakušané vázány obrovské síly.“ Bratr Čížek má evidentně zkušenost se zakořeněnými dezinformacemi z dob socialismu a připomene, že lidová revoluce a svržení cara v únoru 1917 a Velká říjnová socialistická revoluce byly dva rozdílné převraty. V post-carské Prozatímní vládě měli většinu menševici, bolševici dokonce prohráli první svobodné volby.

„Prozatímní vláda se snažila ruskou armádu demokratizovat a povolila její politizaci. Tím umožnila bolševické propagandě armádu rozvrátit“. Úpadek morálky nahrál Čechoslovákům. 2. 7. 1917 poprvé nastoupili jako samostatná kompaktní jednotka v bitvě u Zborova rámci tzv. Kerenského ofenzivy. Prolomili tři silně opevněné rakousko-uherské linie, pomohli dobýt kótu, zajali na 3500 protivníků, ukořistili zbraně. „Celý svět se ptal, kdo že jsou ti Češi a Slováci a za co bojují.“ Výroční den bitvy u Zborova byl do roku 1938 svátkem Čs. armády.

Lenin provedl převrat v evropské části Ruska a obratem uzavřel příměří s Německem. Začal jednat o trvalém míru, jehož součástí byla repatriace téměř milionu německých a rakousko-uherských zajatců ze Sibiře. Němci je potřebovali nasadit na jižní a západní frontě. Právě v té době se moje prababička **Věra** vypravila z Kyjeva za manželem ke štábu 2. pluku v Jagotíně. Pár dní se protáhlo na čtyři roky, kdy o sobě rodiče a dcera nic nevěděli.

„Vlak byl doslova přecpán (ruskými) vojáky, kteří jezdili jen tak pro radost, že už nemusí sedět v zákopech. Do vlaku nikoho nepouštěli, jen vojáky „zemljaki“. Na mé štěstí bylo nákladní nádraží ozářeno jenom petrolejovou lampičkou tak, že bylo všude příjemné šero. Majíc baťoh na zádech a k tomu tmavě pískový plášť, s tmavou sardskou čepicí na hlavě, v tom hýřivém osvětlení nádražním neprozrazoval můj původ. Do vlaku přistoupilo plno vojáků, civilisty nepouštěli, ale já jsem se nedala a volám: „Hej, zemljaki, meňa jěšťo pustítě“ a v tom se oknem pro mne natáhlo pár rukou a já se vyškrábala do vagonu. Tma jako v ranci – nikdo nic nepoznal – já ani nedutala a už se jelo. Vzduch hustý, mohl by se krájet, a tak voňavý, že jsem si myslela, že se zalknu. Můj soused se mne ptal: „Od kúda továryšč jědeš, i kuda?“ a v tom si zapaluje cigaretu. Soused naproti uviděl mně do tváře a řekl: „Veď éto bába?“ nu a teď si každý můžete představit, co bylo slyšet vtipů na chytré báby a podobně. Ale přece mě udělali galantně místečko tak, že jsem si mohla svléknout kabát a ráno v 6 h. jsem slavnostně vystoupila, vlastně vylezla na nádraží v Jagotíně. Jela jsem v teple a bratr Nevrlý chudák byl úplně ztuhlý, neb seděl celou cestu na nárazníku.“

Čechoslováci ustupovali. Masaryk a Odbočka České národní rady, jejímž členem byl i můj praděd a v té době Masarykův osobní lékař **MUDr. Zdeněk Foustka** (na fotografii vpravo), vyjednali čs. jednotkám neutralitu a ty se oficiálně staly součástí armády francouzské. Po odevzdání většiny zbraní získali legionáři status civilistů a chystali evakuaci přes Vladivostok po moři do Francie.
Jenže podle brestlitevské smlouvy se na území Ruska nesměla nacházet vojska Dohody. Čechoslovákům hrozilo vydání do Rakouska-Uherska a soud za vlastizradu. Evakuace se zastavila, železnici obsadily transporty osvobozených zajatců, mířících na západní frontu k posílení německé a rakousko-uherské armády. Docházelo k incidentům mezi legionáři a bolševiky, situace se vyostřovala. Poslední kapkou byl telegram, který naši zachytili. Komisař obrany Trockij v něm vydal rozkaz zastřelit každého ozbrojeného Čechoslováka a ostatní zařadit do Rudé armády nebo poslat do zajateckých táborů.

Bylo rozhodnuto, přesunout se do Vladivostoku „vlastním pořádkem“. Téměř odzbrojená čs. armáda byla roztažena po celé délce Transsibiřské magistrály a roztržena do šesti skupin. Ty odrazily nájezdy bolševiků, obsadily železniční stanice, ozbrojily se v dobytých skladech a přestěhovaly se na železnici. Vlaky (ešelony) se staly kasárnami, štáby, nemocnicemi i dílnami s veškerým zázemím. Chránily je obrněné vozy. Jednotlivé skupiny čs. armády se po třech měsících bojů konečně spojily. Ovládaly tisíce kilometrů magistrály od Volhy po Tichý oceán a zablokovaly až milion nepřátelských zajatců v táborech, což otočilo válečnou situaci ve prospěch Dohody. Francie, Velká Británie, USA a Japonsko uznaly československou samostatnost a Čs. národní rada v Paříži získala status oficiálního zástupce nového státu.

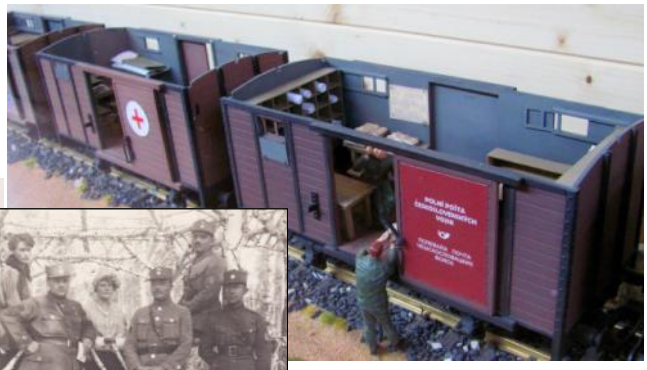

Míříme teď do vagonů, zrekonstruovaných na základě fotografií a poznámek. Nákresy se nedochovaly, ostatně šlo jen o upravené nákladní a osobní vagony. 259 vlakových souprav se skládalo z 531 vozů osobních a 10 287 nákladních a patřily k nim i zabrané ruské vozy salonní, lůžkové či restaurační. Vítá nás pověstná těpluška, vlajková loď čs. legií. Vojenská cimra vytvořená z dobytčáku má zdvojené stěny, na dvě široké, příčně umístěné palandy se vešlo 12 až 16 vojáků. Trávili tu veškerý volný čas a spali, většinou pod kabátem a s puškou po boku, připraveni na noční útoky. Uprostřed vagonu stojí kamínka a roura míří střechou ven. Sehnat kamínka bylo prvotní starostí vojáků. Věřin popis přesunu ke zdravotnické službě nabývá rázem na plasticitě: *„Štáb 2. divize byl ubytován v knížecím statku. Dokud tam bylo naše vojsko, zůstalo všechno neporušeno. Na jaře roku 1918 naše vojsko muselo náhle opustit Ukrajinu. Němci nastupovali. Jednoho dne se měl náš štáb evakuovat. Přes přísný rozkaz mého muže, ničeho, co nepatří nám, se nedotýkat, bratr Nevrlý svinul tenký slamník, na kterém jsem spala, a přes všechny protesty, že dostanu moc vyhubováno, jej naložil s mými druhými věcmi a jelo se na nádraží. Prázdné vagony těplušky se rychle čistily. Mně i paní Klecandové dostal se vagon úplně mokrý od sněhu*

a bez kamínek, ale řekly jsme si: nejsme jediné – a věci se skládaly vesele dál. Najednou přišel můj muž, zahlédl stočený slamník a hrozně se rozčiloval, že ho musím ihned vrátit. Ale v tom velkém láteření přišlo několik bratrů, kteří byli na zvědách a říkali, že jakmile jsme opustili zámek, hned vesničané přišli a začalo se plenit a pálit. Večer se jelo. Pro zimu a vlhko vůbec jsme nespaly. Jen blahořečila jsem bratru Nevrlému, že pamatoval na slamník a že jsem mohla v suchu sedět.“

Osobák předělaný na štábní vagon vypadá už komfortněji. Má okna a připomíná kancelář z prvorepublikových filmů. „Ke štábní práci patřila hlavně administrativa a plánování cest - kde sehnat lokomotivu, kolik pojede vojáků, kolik vzít zásob.“ V rohu stojí figurína v zimní sibiřské výbavě. V suchém mrazu -40°C by kabát otočený kožešinou dovnitř posloužil na stráži i dnes. Do plstěných válenek prý stačily ponožky a onuce. „V příštím roce přidáme vůz pro důstojníky a krejčovský a promítací vůz. Ten není historicky doložen, budeme v něm ale promítat dokumenty pro návštěvníky.“ slibuje Čížek.

V dalším vagonu, plukovní prodejně, bylo ke koupi různé zboží, přebytky, s nástupem YMCA i americké produkty. ČsOL tu nabízí publikace, pohlednice, nebo cínové vojáčky - legionáře. Také tu hledají v databázi záznamy o mých předcích. O Zdeňkovi se dozvídám další fakta, nic osobního. Byl obětavý lékař a schopný vyjednavač, zasloužil se o rozvoj zdravotnické služby a jako zdravotní náčelník Dálného východu o evakuaci 4914 invalidů do vlasti. Věra zanechala osobní vzpomínku, ale karta legionáře chybí. Zato nacházíme kartu příbuzné, o níž nevím zhola nic.

Poštovní vagon neboli ambulance, obydlí a úřadovna poštmistrů, zajišťoval komunikaci mezi jednotkami. „Připřahoval se k vlaku jedoucímu potřebným směrem, za 14 dní obsloužil jednotky po celé magistrále. Z celkového objemu cca 9 milionů výtisků novin, 52.000 balíků a 4,5 milionů dopisů zůstaly nedoručeny dva balíky, které spadly v Terstu do moře.“

Soustruh, ponk, kovárna… V dílenském vagonu technického oddělení Techod se dozvídáme, že zřizovalo dílny i ve městech podél magistrály (kovářské, obuvnické, zbrojařské atd.). Čechoslováci obnovovali ruský průmysl. „Lid uvažoval stylem: teď je revoluce a my jsme proletáři, takže nepracujeme. Legionáři dosazovali do opuštěných nebo krachujících továren průmyslníky z vlastních řad, kteří dělníky dostali zpět, obnovili provoz, zajistili pravidelné výplaty a nestříleli do lidí. Jednoduché věci, v Rusku nikoli samozřejmé. Legie si vytvořily podél magistrály takový stát ve státě. Měly vlastní průmysl, zdravotnictví, poštu, v podstatě všechno.“

Obrněný vagon prý patří ke skromnějším modelům svého druhu. „Obrněné vozy byly vzácností, takže vojsko vytvářelo vlastní varianty, většinou z uhelných vagonů amerických těžařských společností na Urale. Do výše prsou se udělala zdvojená stěna a vyplnila se štěrkem, pískem, čímkoli, co zadrželo kulku. Vagony se vyzbrojovaly těžkými kulomety, děly atd. a řadily se do sestav. Předběhový vůz chránil vlak buď před šílenou lokomotivou (roztopená lokomotiva poslaná proti vlaku), nebo před náložemi. Následovaly dělový vůz, lokomotiva a kulometný vůz, což bývaly třeba obrněné automobily na plošinách.“

A konečně letučka - lehký zdravotní vůz. Spojka mezi obvazištěm, kam nosiči snášeli raněné k první pomoci, a plně vybaveným sanitním vlakem. Z něj putovali ranění do čs. lékařských zařízení kolem magistrály. „Každá ze tří divizí disponovala nemocnicí, lazaretem, domem pro rekonvalescenty, skladem, zubním kabinetem a sanitním vlakem. Ukořistěné ruské vlaky měly ordinace, operační sály, lůžkové prostory, ubikace pro personál, prádelny, kuchyně atd. Urgentní případy se operovaly už za jízdy v letučce, doktor však musel zvážit rizika. Udržet sterilitu v sanitním voze nebylo možné a vlak drncal.“ vysvětluje Čížek. „Čs. zdravotní služba měla nižší úmrtnost na následky zranění než státy Dohody i přesto, že partyzáni na magistrále používali pušky předovky. S těmi se chodilo na medvědy, lítaly z nich kule velikosti vlašského ořechu. Zdravotníci také pohřbívali padlé (bylo jich 3979) a zanechali kompletní databázi hrobů v Rusku, proto může ČsOL obnovovat válečné pomníky. Bohužel, bolševici se k nim nechovali hezky, často na těch místech stojí supermarkety nebo továrny.“

„Ačkoliv byl ve vlaku operační sál zároveň naší převazárnou, byl ve vzorném pořádku,“ píše Věra, která se dostala pod velení pozdějšího generála

Dr. Josefa Mandause. *„Byl stále přísný, málo kdy se usmál, nicméně jeho přesnost a odbornost nám imponovala. – K večeru, když byla volná chvíle, šlo se k bratřím lehčeji raněným, vzpomínalo se na domov a zpívaly se národní písně, ale tak, aby doktor neslyšel a druzí nebyli rušeni. Byly to krásné chvíle a bratři byli vděčni za každé laskavé slovo“.* Vlídného slova a poděkování s políbením ruky se Věře dostalo poté, co kvůli nemoci vlak opustila i od přísného Dr. Mandause. *„Považovala jsem to, co se během několika minut mezi námi seběhlo, za velké vyznamenání a podnes ráda a se zadostiučiněním na tento okamžik vzpomínám.“*
Tajemná Věra. Co o ní vím? Snad Ruska českého původu vychovala se Zdeňkem jeho dvě děti z prvního manželství. Byla prý impozantní, milující, chovala a ošetřovala spoustu zvířat. Josef Kemr přezdíval tchýni „carevna“. Okouzlila i Masaryka a po jeho smrti mu do rakve položila kytici růží. „Život měříme příliš jednostranně; podle jeho délky a ne podle jeho velikosti. Myslíme víc na to, jak život prodloužit, než na to, jak ho opravdu naplnit.“ napsal Prezident Osvoboditel. Životy legionářů byly ty veliké.

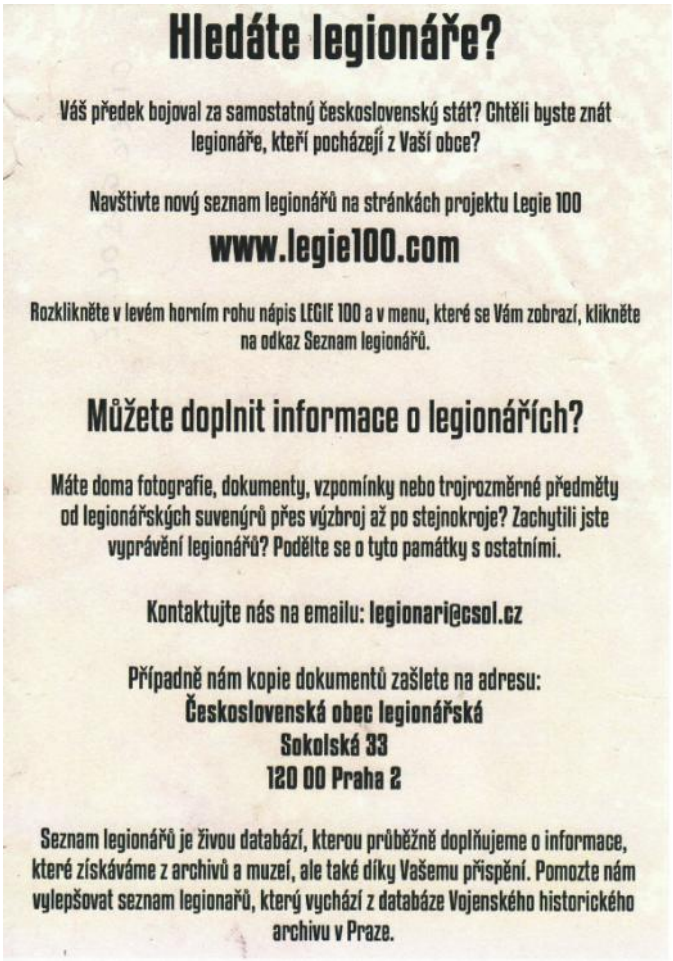

VLAK SVOBODY

Frank Nykl

Připomeňme dnes hrdinství obyčejných železničářů Konvalinky a Truksy, kteří i se svými rodinami nastoupili do vlaku směrem do Aše a projeli hranici bez jediného výstřelu z jejich strany až do německého Selbu. Říkali o nich, že byli „teroristé“, ale oni naopak před terorem utíkali. Vzhledem k tomu, že se zajímám o historii, tak jsem si před lety přečetl knížku od J. Křivana „Zastavte Expres 63“ o Vlaku svobody. Knížka byla vydána v roce 1969 a byla poplatná době, ve které vyšla. Na její naprostou pravdivost se proto nedalo spoléhat, a tak jsem sháněl další informace.
Dne 11. září 1951 se totiž stala nevídaná věc. Na Západ byl unesen celý vlak. Vlak z Prahy do Aše rychle projel v Aši ostře střeženou česko-německou státní hranici a zůstal v americké zóně v Bavorsku. Sto deset českých cestujících se náhle ocitlo za Železnou oponou, z toho drtivá většina neplánovaně. Čtyřiatřicet se jich rozhodlo zůstat, zbytek se o dva dny později vrátil do své komunistické vlasti za ostnatým drátem. Příběh Vlaku svobody, jak tento spoj číslo 3717 nazvali západní novináři, vzbudil pozornost celého svobodného světa. Železná opona byla protržena a studená válka měla rázem další hrdiny. Hrdiny byli svým způsobem všichni, jen ti „venku“ na tom byli o hodně líp než ti „uvnitř“. Taková byla realita studené války a rozdělené Evropy.
Československý režim si kvůli akci posvítil na rodinné příslušníky akce, co tu zůstali a kteří byli tímto označeni jako západní agenti. Zatímco jedni se dostali na fotografie zahraničních časopisů, jejich příbuzní v Československu skončili potichu před soudem a později ve vězení. Někteří z nich tam byli od vyslýchajících agentů StB krutě biti. Mělo se jednat o exemplární případ, rozsudek smrti ovšem vynesen nebyl. Dopadem akce bylo zastavení provozu na většině hraničních tratí s NSR, zpřísnění ostrahy západní hranice a posléze výstavba železné opony. „Vlak svobody byl událostí, která tehdy na podzim roku 1951 mediálně oběhla svět,“ napsal novinář a spisovatel Pavel Tigrid. Organizátoři utekli s rodinami a dvěma z nich učinili Američané návrh vpravdě symbolický - firma vyrábějící dětské vláčky jim nabídla místo ve své továrně v New Jersey. Ale zpátky na trať.
Ve vlaku v tu chvíli bylo včetně iniciátorů akce, k nimž patřil strojvůdce Jaroslav Konvalinka, výpravčí Karel Truksa či MUDr. Jaroslav Švec, jenž do poslední chvíle zjišťoval, zda výhybka je skutečně přehozena směrem ke svobodě, více než 100 lidí. Za hranicemi jich zůstalo 35, ostatní se vrátili do Československa. Těm co zůstali, se okamžitě dostalo pomoci od americké a německé charitativní organizace. Několik mladých mužů z rychlíku, který místo do Aše dojel do Selbu, vstoupilo po čase do Francouzské cizinecké legie a tak bojovali proti komunismu ve Vietnamu.

Kam za kulturou v Česku?
http://vstupenky.ticket-art.cz
TICKET ART
VÁŠ PARTNER VE SVĚTĚ KULTURY A ZÁBAVY

Komunisté se skřípějícími zuby se pak, jak je jim vlastní, pomstili na příbuzných organizátorů útěku. Je tu i vzpomínková kniha Karla Rumla, jenž byl účastníkem přejezdu Vlaku svobody z Aše do západoněmeckého Selbu. Jeho kniha sice prozrazuje, že nešlo o organizátora útěku, pouze se podílel na zajištění jeho průběhu tím, že hlídal vlakovou brzdu, ale je též pohledem na to, jakému duševnímu vypětí je vystaven člověk očekávající, že jeho činnost bude prozrazena a on bude zatčen.

Strojvůdce Karel Konvalinka pravidelně jezdil na trati Cheb – Aš a všiml si, že výhybka v Aši je stále nasměrována do Německa. Na přípravě se ovšem významně podílel také výpravčí Karel Truksa a karlovarský zubní lékař Jaroslav Švec. Ten nastoupil jako poslední a měl důležitou úlohu: hlídal, zda je výhybka v Aši skutečně přehozena směrem k hranici a k německému městečku Selb. Když Švec nastoupil na zastávce v Házlově, naznačil, že je vše v pořádku, Truksa odpojil záchranné brzdy a namířil na topiče Kolabzu pistoli. Pak přidal páru. Vlak se řítil „šílenou“ rychlostí sedmdesáti kilometrů za hodinu, přejel hraniční čáru a zastavil u německého strážního domku asi 300 metrů za hranicí.

„Zde byl vlak očekáván džípem, ve kterém seděli dva civilisté, kteří se s Konvalinkou a Truksou přivítali česky. Ve strážním domku očekával vlak výpravčí ze Selbu, který mluvil česky, a přednosta stanice Selb. Vlak zůstal na tomto místě asi hodinu, načež Truksa s Konvalinkou a všemi, kteří je očekávali, nastoupili na lokomotivu. V Selbu byl vlak očekáván americkými strážemi, které uzavřely nádraží jak pěchotou, tak kulomety na džípech. Američané začali rozdávat chléb cestujícím vlaku…“ píše ve své zprávě tehdejší ústřední velitel nově organizované Pohraniční stráže Ludvík Hlavačka.

Cestující se mohli svobodně rozhodnout, buď zůstat anebo se vrátit. Zpátky se mohli vrátit do své komunistické vlasti za ostnatý drát o dva dny později. Ti co se vrátili, byli žáci gymnázia v Chebu a pacienti z Františkových Lázní. Ihned po návratu byli vyslýcháni a už na nich ulpěl prach něčeho podezřelého. Mnoho z nich pak mělo potíže jak ve škole, tak v zaměstnání. Prostě jim nikdo nevěřil, že uvedli pravdivé důvody pro svůj návrat a už měli na celý život škraloup. Kolik se jich později tlouklo do hlavy, proč tam také nezůstali, se už dnes neví. Byli neustále sledováni agenty StB, s kým se stýkají, a sousedi nebo spolužáci se jim posmívali, že jsou zbabělci. Na tohle téma uneseného vlaku natočili dva později slavní režiséři Kadár s Klosem silně propagandistický snímek, kde výrazným způsobem přeměnili skutečnost. Místo únosu vlaku dali přednost letadlu, ale jinak se jednalo o značně útočný snímek proti Západnímu světu. Podobně byl také později natočen vylhaný televizní seriál o majoru Zemanovi, který se snažil překroutit dějiny a ukázat Tajnou bezpečnost v hrdinských růžových barvách. Tento seriál oslavující krutou StB byl natočen v letech 1974 - 1979.

Únos vlaku do Selbu v r. 1951 sehrál v dějinách české Železné opony významnou politickou roli a ukázal, že ne všichni jen tleskají na schůzích, ale mají odvahu se proti krutovládě postavit, třeba nebojácným až hrdinským útěkem.

ANEŽKA PŘEMYSLOVNA JOSEFA TOMÁŠE

Návrat Anežky Přemyslovny psal Josef Tomáš v Melbourne v letech 1996 až 1999 pod dojmem jedné ze svých návštěv Prahy, když více než dvacet let nebyl ve své vlasti vítán. Při pohledu na město si uvědomil jeho stále živou historickou kontinuitu se všemi hrůzami i krásami.

Ve dvojí dějové linii Návratu Anežky Přemyslovny – pokud lze u této básnické alegorii mluvit o ději – spolu procházejí Prahou muž a žena, která přijela z ciziny na mužovo pozvání. Muž i žena jsou lidmi současné doby, ale jako by byli zároveň českým králem Václavem I. a jeho sestrou Anežkou, kteří se zde po staletích setkávají. Jak známo, vztah mezi Anežkou a Václavem I. byl velmi vřelý a Anežka byla svému bratrovi často rádkyní.

Muž a žena navštěvují v Praze místa, která jsou nějak spojena s Anežkou, a žena se stále snaží najít důkazy pro to, že v dávné minulosti skutečně Anežkou byla. Hledá i odpověď na otázku, proč se vrátila. Bylo to opravdu proto, že se musela vrátit k tomu, co nade vše milovala? V jedné chvíli, když si uvědomuje svůj silný cit k muži, jenž měl být jejím bratrem, se ptá: Myslíš si, „…že jsem se musela / jen proto vrátit na tento svět, / abych poznala tělesnou lásku k muži?“ Jak ale „dokázat milovat se v tělesnosti a nelpět?“ A odpovědí bylo, co Anežka kdysi svému bratrovi radívala – a co můžeme považovat za Tomášovo osobní vyznání: Je třeba naučit se „milovat bez rozdílu stejně / všechno. To znamená milovat nejenom sebe / a všechny živé tvory, ale i rostliny a stromy, / a dokonce i kameny; milovat každý, / byť i ten nejnepatrnější kousek / tohoto všudypřítomného tajemství, / až nakonec se jím staneme i my…“

Vyšlo v sedmi jazycích v červnu 2015 pod záštitou senátora Tomáše Grulicha, předsedy Stálé komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí. K dostání ve vybraných prodejnách.

foto - sem

Josef Tomáš

NÁVRAT ANEŽKY PŘEMYSLOVNY

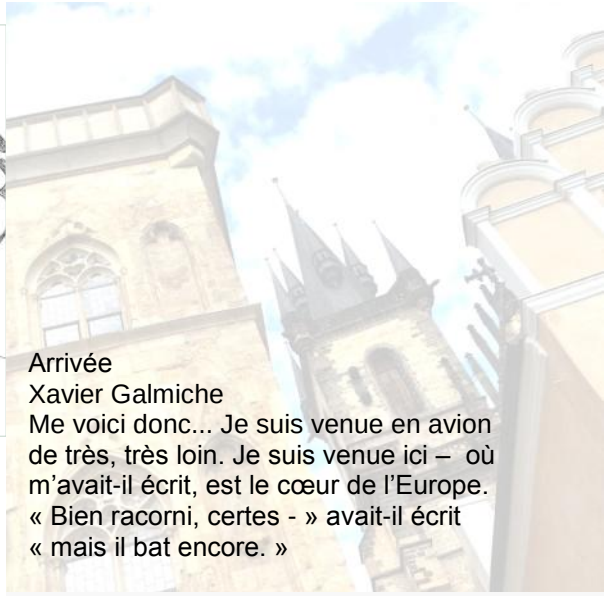

Arrivée
Xavier Galmiche
Me voici donc... Je suis venue en avion
de très, très loin. Je suis venue ici – où
m'avait-il écrit, est le cœur de l'Europe.
« Bien racorni, certes - » avait-il écrit
« mais il bat encore. »

Příjezd

Jsem tedy zde… Přiletěla jsem
z veliké dálky – sem – kde Evropa,
jak mi napsal on, má prý svoje srdce.
„Sice už zkornatělé," psal,
„však stále ještě tepající."

On, cizinec, jehož jsem nikdy neviděla!
A přesto – dopis za dopisem –
se pro mě stával víc a více známým,
takže tato má cesta do neznáma
mi teď připadá opravdu jako návrat.

Odkud?… Kam?… Proč?…
Dávno už jsem se odnaučila
být zvědavá na takovéto věci.
Nehledí nám snad tajemství
do tváře neustále?… Že o tom nevíme?
Též ani na chvíli nedokážeme
zastavit to věčné otáčení hlavy
sem a tam, sem a tam…

Nejsem tam ještě. Ještě přilétám.
Z modravé výšky vidím
sněhem poprášený kraj, zem
mnohonásobně neznámou
pro mě – jakoby zkamenělou, mrtvou.
Snad zem šípkovou? Zdalipak ji už
probudil ze zakletí – můj princ,
který právě teď někde tam dole
na mě – neznámou? – čeká?…

Die Ankunft
Bertam Kottmann
Nun bin ich also hier…
hergeflogen aus der Ferne, hierher,
wo das Herz Europas schlagen soll,
wie er schrieb:
„Zwar schon verkalkt, doch noch am Pochen."

Приезд
С. Скорвид
Итак, я здесь... Я прибыла сюда
издалека – сюда, в самое сердце
Европы, как о том твердил он в письмах.
Хотя и зачерствевшее, писал,
но всё же еще бьющееся...

The Arrival
Alex Skovron
I am here then … flying in
from so far, far away to this land,
where Europe, as he wrote to me,
has its heart. "Though hardened now,"
he wrote, "it still goes on beating."

L'arrivo
Vlasta Fesslová
Sono dunque qui… Sono arrivata
da molto lontano – qui – dove l'Europa,
come mi ha scritto lui, pare che abbia il suo
cuore. "Seppure ormai sclerotico," scrisse,
"ma pur sempre battente."

La llegada
Jitka Mlejnková
Aquí estoy… He llegado desde muy lejos
a este lugar donde Europa, por lo visto
– como él me había escrito – tiene su corazón.
"Algo ya esclerótico" – fueron sus palabras –
"pero todavía latiendo."

JAK SE RODÍ TENISTA

Rozhovor
s Danielem Paveskou

O tom, že Česká republika je líhní mnoha tenisových talentů, není pochyb. Vždyť jen v tomto roce máme čtveřici českých hráčů v první desítce mužů a žen. Ovšem Austrálie se v historii tenisu má také čím chlubit. Dnes vám přinášíme rozhovor s nadějí česko-australského tenisu. Třináctiletý ***Daniel Paveska*** *je sice Australan, ale s pevně zapuštěnými českými kořeny. Oba rodiče od jeho narození dbali na to, aby se plynně domluvil jejich rodnou řečí, v České republice si během pravidelných návštěv zkusil nejen školní docházku, ale v posledních letech především české tenisové kurty. Jeho životní touhou je stát se tenisovým šampiónem, proto se jeho život už několik let točí jen a jen kolem tenisu.*

V současné době jsi ve své věkové kategorii 3. v Austrálii. Jaká vede cesta k podobnému výsledku?
Lehká není. Vážně jsem začal brát tenis asi v osmi letech a v té době jsem si nedokázal představit, co na mě čeká. Je to vstávání v pět hodin, ranní a odpolední trénink ve škole, některé dny ještě třetí trénink s mým trenérem, s trenérem na fyzičku a samozřejmě zápasy za klub a potom turnaje. Musím si hlídat, co jím, kolik toho naspím a musel jsem se naučit si rozvrhnout čas. Hm, to se tedy pořád učím. Rodiče třeba dovádím k šílenství, když dvě hodiny sedím u jídla a pak nemám spoustu věcí připravených. Vědí také, že mi nezbude žádný čas na relax. Právě jsem začal střední školu, tak jediný den, kdy mám půlden volno, musím věnovat úkolům.

Máš někdy čas na hraní něčeho jiného než tenisu?
Moc ne, ale tenis je to, co mě baví, takže to tak neberu. Samozřejmě si rád zajdu do kina, na bowling, rád chodím do trampolínového centra nebo si zahraju nějakou elektronickou hru, ale to není moc často.

O prázdninách?
To právě moc ne. Všechny prázdniny a prodloužené víkendy se hrají turnaje. Často mi z toho vyjde maximálně 1 nebo 2 dny volna, ale to se musím zase připravovat. Často se mi stalo, že jsem podcenil přípravu a pak na turnaji vybouchnul.

Vybouchnul?
Už jsem se naučil, že zápas nezačíná na kurtu, ale den předtím. Jakmile se dostatečně nepřipravím, podle toho začátek zápasu vypadá.

Nebo se nevydržím soustředit a za stavu 5:1 pro mě zápas projedu. Jde to strašně rychle. Prohrajete jeden, dva „gamy“, zhrozíte se, že z 5:1 je to už 5:3, přestanete myslet na techniku a soupeř dorovná. A to je pro vás takový útlum, že zápas prohrajete.

Když mluvíš o prohrách, co kdybychom se podívali naopak na tvé úspěchy. Kterých si nejvíc vážíš?
Každý vyhraný turnaj je pro mě strašně velká radost. To se nedá popsat. Ale pokud bych měl vybrat jeden, pak je to ten poslední v Bendigu. V březnu mi bylo třináct, a tím jsem přešel do kategorie čtrnáctek. A v dubnu jsem v této kategorii vyhrál zlatý turnaj (v Austrálii se dělí turnaje na bílé, bronzové, stříbrné, zlaté a platinové). Na druhou stranu vím, že jsem hodně daleko od toho, abych byl sám se sebou spokojený.

Jsi Čechoaustralan. Komu fandíš, když hraje například Tomáš Berdych s Lleyton Hewittem?
To je pro mě těžká otázka. Berdychovi fandím vždycky, když hraje s kýmkoliv jiným než s Australanem. Ale moje prostřední jméno je Lleyton, tak si asi dovedete představit, jak je Lleyton Hewitt v naší rodině v kurzu. Navíc má postavenou hru stejně jako já, tedy na fyzičce. Celkově ale mám rád české i australské hráče. Hodně se mi líbí Petra Kvitová a Lucie Šafářová, z australských Kyrgios nebo Kokinakis.

Jak jsme se už zmínili, hrál jsi i na českých turnajích. Jaký je rozdíl hrát juniorské turnaje v Čechách a v Austrálii?
Když jsem hrál v Čechách poprvé, bylo mi deset a moje největší starost byla, abych uměl česky počítat. To jsem samozřejmě uměl, navíc by to asi nebyl problém, kdybych začal hlásit stav v angličtině, ale pamatuju si, že to byl můj největší blok. Po pár bodech jsem zjistil, že je všechno stejné jako u nás. Všude narazíte na dobré i špatné lidi, na skvěle i hůř organizovaný turnaj. Řekl bych ale, že v Čechách je větší intenzita v tréninku a v Austrálii je možná o něco lepší organizace turnajů. A v Čechách se na kurtech asi víc nadává.

Co je tvůj plán do budoucna?
Chodím na sportovní školu, která mi umožní dělat práci kolem tenisu, například trénovat, učit, fyzioterapii. Ale samozřejmě můj hlavní sen je vyhrát Grand Slam.

Více informací o Danielovi a turnajích, které hraje, najdete na jeho facebookových stránkách.

NAŠE PANÍ UČITELKA

Zdeněk Rich

Zbývalo nám již jen několik málo dnů do konce našeho pobytu v Praze v roce 2010, ale ještě se mi podařilo dojednat si schůzku s mým dávným přítelem, spolužákem ze střední školy, Mirkem, který již po mnoho let vyučuje na Pražské konzervatoři. Navštívili jsme ho s mojí ženou právě na konzervatoři, poseděli v jeho v té době prázdné učebně, popovídali a zavzpomínali na léta dávno minulá. Potom Mirek (tedy správně PhDr Miroslav Střelák) řekl: „Dnes jsem mluvil s Martínkovou a řekl jsem jí, že jsi na návštěvě v Praze“. Zapátral jsem v mé chabnoucí paměti, ale na žádnou spolužačku tohoto jména jsem si nemohl vzpomenout. „No přece naší učitelku češtiny, paní učitelku Martínkovou“, řekl Mirek a už jsem byl doma a vrátil se do doby před šedesáti lety, kdy jsme s Mirkem sdíleli školní škamna ve škole, zvané „Sanytrovka“.

Byla to v té době škola netěšící se valné pověsti, mnoho spolužáků přicházelo (pokud do školy vůbec zavítali) z pověstné části Starého města, Na Františku, kde v té době sídlila společnost ne právě nejvybranější a to se promítalo i na jejich dětech. Pověst říkala, že i někteří členové učitelského sboru byli na tuto školu dosazeni jaksi za trest. Dokonce si vzpomínám, že během lyžařského výletu se dva páni učitelé před celou třídou poprali, jiného pana učitele odvezli přímo ze třídy do ústavu pro duševně choré. Ale i když se s námi páni učitelé příliš nemazlili, o nějakou tu facku nebo pohlavek nebyla nouze a jeden z nich, učitel dějepisu Machula, nosil při sobě krátkou plácačku na koberce a tou vyplácel nezbedné žáčky na sedací části, o nějaké kázni a disciplině se nedalo mluvit. Byla tam však jedna, jediná výjimka, patrně v té době nejmladší členka učitelského sboru, češtinářka a učitelka tělocviku, paní učitelka Martínková. Nevím, jakým kouzlem vládla, ale jakmile vešla do třídy, změnila se rázem banda neposluchů doslova v beránky. Snad to bylo právě tím, že od nás nebyla věkově tak příliš vzdálená (bylo jí v té době méně než třicet) a patrně na nás působila i jakýmsi ženským kouzlem. Když vešla do třídy a pronesla zlověstnou větu: „Dnes si napíšeme krátký diktátek“, zvlhly nám ruce studeným potem a rozklepala se nám kolena. A už to šlo. „Víly u vily vily věnce a psi v dálce smutně vyli“ anebo nějaké podobné chytáky.

Požádal jsem Mirka, aby mi dal její telefonní číslo, a později toho dne jsem je vyvolal. Paní učitelka, které tehdy chybělo několik měsíců do devadesátky, mne ubezpečila, že si na mě dobře pamatuje, že mne má jakoby před očima, a že pokud to budu chtít, může vyjmenovat mé bývalé spolužáky a to v abecedním pořádku. Pochopitelně jsem byl pro ni Zdeněk, jak jinak, stále její žáček. Ptala se, co dělám, a když jsem jí řekl, že čas od času přispívám a nejen já, ale i moje žena, do krajanského tisku, slíbil jsem, že jí pošlu nějakou ukázku naší „tvorby“.

A jak známo, sliby se mají dodržovat a tak jsem paní učitelce poslal několik málo mých článků k posouzení s tím, že je nemusí opravovat, ale ať mi je prosím oznámkuje. A nyní se budu vystavovat nebezpečí, že budu naříčen, že se holedbám, a že se nehorázně vytahuji. Za pár týdnů přišla odpověď. „Zdeňku, dávám Ti velkou, podtrženou jedničku a přála bych si, aby tak psali naši dnešní novináři“. Konec citátu a nutno vzít v úvahu pokročilý věk paní učitelky. Dokázala však být i kritická. Jednou jsem jí poslal kopii mého pokusu o bajku o klokanici (bajka byla před časem otištěna v ČA) a byl jsem poučen, že je to na bajku příliš dlouhé, ale pětku jsem za ni nedostal. Po dobu následujících tří let se mezi námi vyvinula dosti čilá korespondence. Když jsme se chystali se ženou na naši cestu do Prahy, požádali jsme přítele Mirka, aby vyjednal návštěvu u paní učitelky. Přiletěli jsme do Prahy na začátku září 2013, ale z různých důvodů byla návštěva domluvena až na pondělí, někdy v polovině září. V neděli, před plánovanou návštěvou mi volal Mirek, že paní učitelka v sobotu upadla a že je v bezvědomí v některé nemocnici. Podařilo se mi s pomocí kamaráda lékaře zjistit, že ji odvezla sanitka do Vinohradské nemocnice, ale když jsem do nemocnice volal s přáním bližší informace, byl jsem informován, že pokud nejsem členem nejbližší rodiny, nemám na jakoukoli informaci nárok. Nakonec se mi podařilo dostat k telefonu nějakou duši milosrdnou, riskující disciplinární postih, která mi sdělila, na kterém oddělení pacientka leží.

Tak jsme se tam vypravili s přítelem Mirkem, vyjeli do tuším druhého poschodí pavilonu, kde se oddělení nacházelo, ale schodiště, které vedlo k dalšímu podlaží, kam výtah nejezdí, bylo zamčené a nepřístupné. Právě když jsme se dohadovali co dělat, přicházela dolů po schodišti půvabná mladá dívenka, kterou jsme považovali za někoho z personálu nemocnice. Ptali jsme se po pacientce Miladě Martínkové a ona řekla: „No to je moje babička“ (potom, že nejsou náhody). Vrátila se s námi nahoru do posledního patra, kde jsem se také seznámil s dcerou paní učitelky. Když jsem se dozvěděl, že je stále v bezvědomí, raději jsem pacientku nechtěl vidět. Do našeho odjezdu z republiky zbývaly ještě asi tři týdny, a tak jsem měl nedobré tušení, že ji budu doprovázet na její poslední cestě. Nestalo se, paní učitelka nabyla zpět vědomí, i když lůžko již nikdy neopustila. Poslal jsem jí ještě nějaký dopis a kopie článků nejen mých, ale i mé ženy, které jí přečetli, ale sama již nebyla schopna odpovídat. Kamarád Mirek ji potom každé dva týdny navštěvoval. Před několika týdny jsem od něj dostal zprávu, že pozemská pouť naší paní učitelky skončila.

Setkáváme se na té cestě životem s mnoha lidmi, na mnohé z nich (někdy i rádi) zapomeneme, ale zbude i malá hrstka těch, kdo nám z mysli nikdy nevymizí. Pro mne je to právě moje paní učitelka Martínková.

Pro mladou generaci hovořící pouze anglicky –
Zpravodajství o Praze na www.praguemonitor.com
FACEBOOK www.facebook.com/PragueMonitor

AUSTRALSKÉ CESTOVÁNÍ

Lubomír Faitz

První cesta - 1999

V minulém čísle jsem psal o svém strýci, který prožil kolem 40 let v Austrálii. Od roku 1968 jsem si s ním mohl pouze psát, až jsem se konečně mohl v roce 1999 za ním na jeho pozvání vydat na návštěvu. Protože bydlel v Adelaide v Jižní Austrálii, vybral jsem si cestu k němu přes Sydney. To měl již 85 roků.

Druhý den po příletu a ubytování se u strýce ve čtvrti Morphettville jsme se společně vydali autem na Mt. Lofty, nejvyšší kopec v Adelaide Hills. Odtud se nám naskytl krásný pohled na Adelaide pod námi i s oceánem v dálce. Mimo jiné tady stojí sloup s pamětní deskou na Mathew Flinderse, kapitána lodi Investigator, který v březnu roku 1802 objevil a pojmenoval Mt. Lofty. Na svahu po cestě nazpátek jsme se zastavili v Cleland Wildlife Park, který je národním parkem a je to něco jako místní safari. Tady jsem poprvé uviděl živou koalu a řadu dalších do té doby mně neznámých zvířat. Fascinoval mě například nejjedovatější had Austrálie taipan. V teráriu jsem ho dlouho nemohl najít, přestože tam byl. V otevřeném terénu bych neměl šanci ho poznat, dokud bych na něj nešlápl. Aby mě to však nebylo líto, že se s něčím potkám jen v teráriu, tak hned následující den jsem měl možnost narazit na pavouky zvané Redback spider. Šel jsem věšet prádlo na zahradu, a strýc mě upozornil, než vezmeš kolíčky, vysyp plechovku, aby tam nebyli pavouci. Udělal jsem to a byli tam tři.

Zavezl nás na řadu zajímavých míst, na památné místo k Old Gum Tree, kde kapitán John Hindmarsh podepsal deklaraci o založení kolonie Jižní Austrálie. Dnes je to místo chráněno před deštěm vysokým plechovým zastřešením. Postupně nám ukázal celé pobřeží od severu, kde je Outer Harbor, přes Glenelg, kam zajíždí až skoro k pláži jediná tramvajová linka ve městě až po Aldingu Beach hluboko na jihu. Počasí bylo krásné a tak jsme si vychutnávali to teplo na konci zdejšího léta, protože z Prahy jsme odlétali koncem března a u nás byl ještě sem tam sníh. Další den jsme zajeli až k Cape Jervis na samém konci poloostrova a odtud se vraceli přes Yankalillu a Meadows do Hahndorfu, osady původně založené Němci. Je to časté výletní místo a leží asi 22 mil jihovýchodně od Adelaide. Samozřejmě, že jsem byl velmi zvědav na Barossa Valley, známou vinařskou oblast. Barossa Valley leží asi 50 km severovýchodně od Adelaide a je to nejznámější vinařská oblast Austrálie. V Jižní Austrálii se vypěstuje více než 50% veškerého vína a taky se tady nejvíc vypije. Na mnoha místech lze najít projevy kulturního vlivu prvních německých přistěhovalců.

Dalším naším cílem byl Victor Harbor, který leží jižně od Adelaide v Encounter Bay. Dali jsme se přes Wilungu a potom vlevo napříč poloostrovem Fleurieu až do Goolwy, která leží na břehu řeky Murray a jíž se také říká Australská Mississippi. Zajeli k přívozu a ten nás po chvilce převezl na druhý břeh. Byli jsme na Hindmarsh Island, odkud je už přímo vidět na ústí Murray do Jižního oceánu. Odtud jsme pak pokračovali přes Goolwy a Port Elliot do Victor Harbor. Na nedaleký Granite Island jezdila tramvaj tažená koňmi, která byla ale v době naší přítomnosti mimo provoz. Zpět do Adelaide jsme se potom vraceli přes Mt. Compass a Strathalbyn. Bylo toho ještě mnohem více, ale měsíc uběhl a my se museli vrátit zpět do ČR. Strýc se s námi loučil na letišti a bylo vidět, že si myslí, že se již neuvidíme.

Druhá cesta – 2002

Uběhly tři roky, a když strýc psal, abychom ještě přijeli, tak jsem neváhal a vydal se do Jižní Austrálie s bratrem podruhé. Tentokrát jsme letěli ze Singapuru přímo do Adelaide. Strýc měl již 88 let, ale stále jezdil autem výborně a opět nás povozil po známých místech i tam, kde jsme předtím nebyli. Tentokrát nás ale překvapil tím, že nám objednal jednodenní výlet místní cestovní kanceláře na Kangaroo Island.

Klokaní ostrov je dlouhý přibližně 155km a táhne se ve směru východ-západ. My jsme vyjeli z Pennenshaw na severovýchodě a měli jsme se dostat až do jihozápadní části k útvaru zvanému Remarkable Rocks. Na celém ostrově jsou jenom 3 školy. V Pennenshaw je jedna se 17 žáky, druhá leží v Kingskote s 250 a třetí má asi 520 žáků. Z Remarkable Rocks jsme jeli na Cape du Couedic, kde stojí maják z roku 1906. Byl to moc zajímavý výlet.

Po několika dnech jsme si koupili letenky a vydali se na týdenní návštěvu Sydney, kterou jsem si moc přál navštívit. Ubytovali jsme se v hotelu pro backpackers, který byl nedaleko Woolloomooloo Bay a odtud jsme mohli pohodlně jít pěšky do přístavu a přilehlých míst. Vidět budovu Opery, Harbor Bridge a Botanickou zahradu, to byly nezapomenutelné zážitky. Zúčastnili jsme se jak ranní, tak večerní plavby po zálivu, vyjeli na Sydney Tower, kde mě u paty věže po naší cestě dolů jeden místní umělec nabídl vystřihat z papíru portrét. Pán se představil jako John Ross a ptal se mě, jak se nám nahoře líbilo. Řekl jsem mu, že to bylo unforgetable. To ho tak rozradostnilo, že mi ten portrét dal za poloviční cenu. Týden uběhl rychleji, než jsem si přál, a vraceli jsme se do Adelaide.

Bohužel, přišel opět čas k odletu, tentokrát do Evropy. Naposled se probouzím a poslouchám ranní trylky ptáků na stromě v zahradě. Nasnídali jsme se, nasedli do auta a já jsem se díval, jak ve zpátečním zrcátku Lawson Ave mizí. Na letišti jsme se rozloučili se strýcem, na kterém bylo vidět, že počítá s tím, že se již neuvidíme. Ještě jsme mu zamávali a zmizeli za přepážkou. Tři roky nato pak zemřel.

fota - autor

Třetí cesta – 2013

Jedenáct let po mé návštěvě Austrálie se mi podařilo s kolegou Zdeňkem Dvořáčkem jet na tento kontinent potřetí a tentokrát jsme zvolili poznávací cestu s cestovní kanceláří. Letěli jsme do Cairns v Queenslandu, kde jsme prožili krásných 5 dní, během kterých jsme navštívili řadu míst v oblasti až po Cape Tribulation, ležící na sever od Cairns. Jeden celý den jsme měli věnovaný plavbě a potápění na Great Barier Reef. Zásluhu na celkově velmi vydařeném cestování měl vynikající čs. průvodce Marcel Žitník, který s naší 9 člennou skupinou letěl na další místo, do Alice Springs. Tam nám přistavil mikrobus, kterým jsme následně jeli do města, kde jsme se ubytovali a ještě týž den nás provezl městem a okolím, zajeli jsme se také podívat do nedalekého Simpson Gap, nacházejícího se západně od Alice Springs.

Další den ráno jsme vyrazili autem směrem k Uluru. Po cestě jsme zajeli do Rainbow Valley a 200 km jižně od Alice Springs zahnuli doprava na Lassater Highway. Přitom jsme udělali ještě odbočku na Kings Canyon, kde jsme nocovali v Kings Creek Station a druhý den vyrazili na prohlídku Canyonu. Bylo vedro a tak samotný výstup na vrchol jsme absolvovali brzy ráno. Člověk nevěděl, na co má koukat dříve. Po jeho prohlídce jsme vyrazili už k Uluru, abychom se ubytovali v Yulaře a následně se dostali přímo k Uluru, dříve zvanému Ayers Rock. Je to opravdu monumentální místo a já jsem si v duchu představoval, jak tudy před 46 lety jezdil strýc s expedicí. Bohužel, času nazbyt nebylo a tak jsme se druhý den vraceli zpět do Alice Springs, abychom zde přenocovali a další den pokračovali letecky do Melbourne. Rozloučili jsme se s Marcelem, který se vracel do Cairns, a po 3 hodinách letu přistáli v Melbourne, které nás přivítalo podstatně chladnějším počasím. Zde jsme se setkali s naším druhým průvodcem, Markem Wachtlem, rovněž vynikajícím parťákem.

Marek nás týž den provezl po městě a už za tmy jsme se jeli ubytovat do Airport Tourist Village. Druhý den jsme vyjeli na poznávací okruh ve Viktorii, navštívili jsme Ballarat s jeho skanzenem, pokračovali směrem na Ararat a Halls Gap, kde jsme přespali a další den jeli směrem na Warrnambool a Port Campbel. Od úchvatné Great Ocean Road se člověk ani nemohl odtrhnout. Bohužel čas nás poháněl a tak jsme pokračovali na Geelong a Phillip Island podívat se na malé tučňáky.

Následující den prohlídka Melbourne a potom cesta přes Bairnsdale, Suggan Buggan a Snowy Mountains a k jezeru Jindabyne, kde jsme opět nocovali.

Další den jsme vyjeli část lanovkou a zbytek vylezli na Mt. Kosciuszko. Po návratu do Thredbo se znatelně oteplilo a tak jsme svlékali teplé oblečení. Čekal nás 167 km přejezd do Canberry. Počasí bylo nádherné a ještě jsme stihli návštěvu Parlamentu a poté okružní jízdu městem. Po prohlídce místních zajímavostí jsme jeli do místa našeho dalšího ubytování. Musíme ujet asi 90 km, abychom se dostali do Goulburnu. Po 20 km se nám po pravé straně objevuje velká plocha jezera Lake George. Když ho mineme, tak nám do cíle zbývá ještě kolem 40 km. Konečně se objevuje Goulburn a po Sydney Road zajedeme do motelu, kde přespíme další noc. Ráno nás vítá krásné slunečné počasí a naším cílem se stává Katoomba. Na tu jsem se moc těšil, protože jsem byl velmi zvědav na ten známý útvar Three Sisters. Fotografování nebralo konce, člověk se snažil udělat snímky ze všemožných míst, toto místo je prostě pojem.

Čas se nachýlil k pozdnímu odpoledni a my vyjeli do Sydney, kde jsme plánovali strávit dva dny. Ubytovali jsme se ve Formule 1 na ulici Bourke Street, která křižovala William Street. Převlékli jsme se, vzali si jen batohy a fotoaparáty, a vyrazili jsme s Markem autem do přístavu.

Po dnech strávených v největším australském městě následovala opět návštěva Adelaide. Tam nás přivítala známá, - zdravotní sestra Dáša Suchánková se svým přítelem, která se starala o strýce, když ležel v nemocnici. Přespali jsme u nich a druhý den naše první cesta vedla na místo, kde dříve žil můj strýc. Bohužel, jeho domek byl zbourán a tak jsem si jen vyfotografoval ten nový, co tam byl postaven a poté nám Dáša s Leškem jeli ukázat něco z okolí Adelaide. Pro mě to byla již známá místa, ale Zdeněk tady byl poprvé.

Záhy nadešel čas odletu domů. Ráno se probouzíme do krásného počasí. Zajeli jsme na Grange a prošli si kousek podél pláže až k Jetty, kde se potřetí loučím s Austrálií a s místy, která mi tolik přirostla k srdci.

PRONÁJEM

LUXUSNĚ ZAŘÍZENÉHO BYTU

3+KK,102M² NA VINOHRADECH (PRAHA 2)

- kompletně vybavený 3+kk (sedačka, domácí kino, skříně, pračka, lednička, lůžka v ložnicích, WiFi, ad.)
- 2 ložnice, 2 koupelny
- 4. a 5. patro krásného secesního domu
- 5 min chůze od metra Náměstí Míru
- 1 min od oblíbeného parku Grébovka

O více informací či prohlídku pište na pronajemnakozacce@seznam.cz

„To, co dnes dělám, je důležité, protože jsem to vyměnil za jeden den svého života.“
Dan Millman

VZPOMÍNKY JANA KOŠŇARA NA ZAČÁTKY V AUSTRÁLII

(pokračování 11)

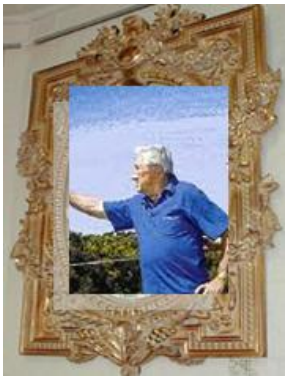

Diplomati mají velké výhody

Melbourne rostlo na všechny strany, s tím i počet obchodů, kterým naše rámařská dílna dodávala, ale též se objevovaly na některých předměstích malé samostatné rámařské živnosti nabízející rychlou službu, dokonce i během jednoho dne. Kde ale ještě vůbec nic nebylo, to bylo přímo ve středu města, - v city. Tak mě napadlo, že to je veliká nevyužitá zlatá příležitost. Tisíce úředníků a lidí pracujících v městských kancelářích a každý z nich by asi potřeboval někdy něco pěkně zarámovat a obstarat si to během polední hodinové přestávky, kdyby měl možnost vše vyřídit blízko. My už jsme jeden maloobchod měli v Ascot Vale, kde jsme se starali o zákazníky přímo z ulice, tak jsme si už nemohli dovolit z komerční politiky více maloobchodů s naším jménem. To by odradilo naše velkoodběratele, pro které naše rámařská firma pracovala. Měli by strach, že jim přebereme zákazníky, a protože jsme i výrobci, také máme možnost konkurovat menší cenou. Kdyby ale neviděli naše jméno nade dveřmi obchodu, nedělali by si starosti a zůstali nám věrní. Proto se přišlo s nápadem rozšířit maloobchodní síť s novými obchody pod jiným jménem. Nemohl jsem to ale už všechno časově zastat, tak jsem začal první obchod v city se společníkem, později další obchody v různých předměstích. Ale zaučení všech zaměstnanců a potom i kontrolu jejich práce a obsluhy zákazníků jsem pravidelně osobně vykonával já.

Dosáhli jsme toho, že mimo našeho obchodu v Ascot Vale jsme měli ještě čtyři další, pod jinými jmény, takže i když by se některý z našich zákazníků, kterým jsme dodávali, na nás rozzlobil a přestal od nás brát, vždy bychom měli jenom z našich obchodů dost práce, abychom udrželi dělníky v naší rámařské dílně. V Airport West a Forest Hill byla Picture Gallery, v Camberwell Antoine Galleries a The Picture Shop v Greensborough.

Ze všech těch obchodů první byl přímo ve středu města. The Picture Shop v 245 Elizabeth Street. Bylo to pro Melbourne něco úplně nového tenkrát v roce 1968. Byla to taková novinka, že na otevření přišel i ministr turismu, členové městského výboru, diplomati a mnoho jiných významných osobností.

Mým společníkem v tomto obchodě byl Čech, Rudy Inger, který žil léta v Dominikánské republice a v Melbourne byl konzulem Dominikánské a Venezuelské republiky. Před jeho domem vlála australská vlajka a vlajky obou republik, které zastupoval. Největší výhoda byla jeho diplomatická cedulka na autě. Mohl všude parkovat, i tam, kde se nesmělo a nikdy žádná pokuta. Rád jsem s ním jezdil vyřizovat věci po městě. Další výhodou bylo, že měl široký okruh známých s plnou peněženkou a dovedl jim „diplomaticky“ doporučit, že potřebují něco zarámovat, o čemž ani on ani jeho žena Amália nic nevěděli. Tak jsem jim zase já „diplomaticky“ objasnil, zrovna tak jako všem svým zaměstnancům v obchodech, jednoduchá základní pravidla:

1. Zákazník se špatně a lacino zarámovaným obrazem se už nevrátí. Zkazí to dobré jméno obchodu a ubere to radost z něčeho hezkého. Proto se musí vybrat nejdražší rám, hodící se k obrazu. Dělá se to tak, že na jeden roh obrazu se dá vzorek laciného rámu, což si zákazník vždy přeje! Na další tři rohy se dají vzorky v různých vyšších cenových relacích. Nikdy zákazník neodolá a vybere si to nejlepší, obzvláště když se mu šikovně připomene, že mu to bude celý život dělat radost.
2. Většina rámařů dělá tu chybu, že začínají barvou, speciálně když zákazník chce, aby se to hodilo k záclonám nebo ke koberci. To se nedělá! Nejdříve se musí zjistit, zda se má použít lišta, která obraz přiblíží, neboli vystrčí ven, což je žádoucí u portrétů, zátiší a maleb květin. Nebo lišta hluboká, která prodlužuje danou perspektivu, jako krajinky s horami a obzorem v pozadí atd.
3. Síla lišty. Široké a velké na oleje, kde rám jde přímo na obraz nebo užší, kde se používá sklo a pasparta.
4. Barva je to poslední rozhodnutí. Obyčejné zlato jde s teplými barvami a stříbro s těmi studenými, jako je modrá, zelená atd.

Ani ne dva roky po otevření The Picture Shop v city, můj společník Rudy onemocněl a nemohl chodit do obchodu. Vzal jsem tedy za společníka jednoho z mých zaměstnanců z prodejního oddělení naší firmy. Byla to veliká chyba. Šekovou knížku mi do ruky nechtěl dát a mazal si svoji kapsu. Nechtěl jsem se nechat okrádat, tak jsem mu raději svůj podíl v obchodě přenechal za pakatel. Ve všech obchodech, které prodávaly námi vyrobené oválové rámy s populární mašličkou na zrcadlech, říkali, že by zase rádi něco nového. Podařilo se mi vytvořit rám, samozřejmě i s tou mašličkou vlnitého tvaru v prostředku, a těch prvních

deset se hned rychle prodalo. Dobrý důvod je dát do produkce v továrně a vyrábět na sklad. Dlouhou dobu to byl populární výrobek a prodalo se veliké množství.

Všechny naše obchody měly velice důležitou úlohu pro naši výrobu obrazových lišt. Sloužily pro obchodní výzkum (Commercial Research) jako zdroj informací, což je v průmyslu potřeba, a co si veřejnost přeje a žádá. Každých šest měsíců jsme museli našim zákazníkům nabídnout něco nového.

Ekonomická nutnost žádala u každého nového profilu v pěti až deseti barevných provedeních množství 2000 metrů. To znamenalo podle toho, co to bylo, náklad 30 000 až 100 000 dolarů. Proto bylo potřebné předem vědět, co si trh a lidi žádají, aby to nebyla zbytečná investice.

Nakladatelství a vydavatelství uměleckých reprodukcí

Každým rokem jsem se těšil na obchodní cestu do Brisbane v měsíci říjnu. Je to asi dva tisíce kilometrů na sever od Melbourne, proto tam je i teplejší počasí po celý rok, a v říjnu tam kvetou žakarandy. Je to úžasná podívaná – stromy se širokou korunou, plně obalené fialovými květy. Těch stromů je kolem silnice a v zahradách spousta. V Melbourne jsou ojedinělé, jen sem tam někde, a kvetou až kolem Vánoc.

Při jedné mé návštěvě jsem v jedné místní galerii uviděl obraz, který mne zcela uchvátil. Mimo černé barvy domorodců byl celý obraz v červeni. Něco velmi neobvyklého. Obraz zachycuje obřad povýšení chlapce na muže obřezáním ostrým kamínkem. Je to výlučně mužská záležitost - jeden muž na obraze odhání duchy žen, které při tom nesmí být. Událost se zapíše na kusy kůry ze stromu a jenom stařešinové toho rodu vědí, kde jsou pak zakopané. Je to „Initiation of Jugardi“. Obraz zabírá v našem domě celou stěnu a je dodnes obdivován každým, kdo jej spatří. Malíř Hugh Sawrey byl také totiž jediný běloch, kterému bylo dovoleno se tohoto zvláštního ceremoniálu zúčastnit.

Sumu peněz požadovanou za obraz jsem si nemohl dovolit zaplatit, ale dohodl jsem se s majitelem galerie a splácel jsem obraz tři roky. Nelitoval jsem toho. Později mě napadlo, že když se obraz líbí tolika lidem, možná by se vyplatilo ho nechat vytisknout. Za určitou sumu mi malíř dal písemné svolení na jeden tisíc výtisků. Ten celkově vydaný náklad se nám finančně vyplatil. Hezky jsme tisky zarámovali a během několika týdnů v Melbourne prodali. Na Sydney a jiná města v Austrálii se už nedostalo. Úspěch nás tak nadchl, že jsme vydali ještě přes dalších dvacet uměleckých reprodukcí a stali se i vydavateli. Vždy jsme malíři za povolení na tisk originálu museli více zaplatit a udělat s ním písemnou smlouvu. Dostali jsme za tento nápad pochvalu od vládního komerčního oddělení za propagaci australského umění a australská vyslanectví po celém světě nám šla na ruku a zadarmo inzerovala a rozšiřovala naše jméno prostřednictvím svých časopisů ve všech možných jazycích. Později se našeho nápadu chytili jiní, a protože to nebyla důležitá část našeho obchodu a firmy, nechali jsme toho.

Zapadlí vlastenci

Čas utíkal na tom dalekém velikém světadílu australském… Pomalu jsme si zvykali na život v té úplně odlišné zemi a zlepšovali svoji angličtinu. Na svou rodnou zem jsme ale zapomenout nemohli. Scházelo nám hodně toho, na co jsme byli zvyklí. Ale doma vládli komunisti, pro které jsme byli zrádci národa, a na návrat tedy nebylo pomyšlení. Náhražkou za život ve vlasti byly aktivity, na které jsme byli zvyklí a které nám chyběly. Tak se v každém větším městě v Austrálii zakládaly různé krajanské spolky. Populární byl Sokol, kopaná, volejbal, gymnastika, divadlo a taneční kroužky. Naše děti jsme posílali v sobotu dopoledne na vyučování češtiny. Ve všech českých klubech a domech se slavily svátky svatého Václava a 28. říjen. Každý rok se uspořádal průvod v národních krojích s českou a s australskou vlajkou a kladl se věnec na pomník padlých ve válkách.

Převeliký hlad a touha mezi námi byly po našich umělcích na pódiu, aby nás bavili zpěvem nebo humorem. Ti populární nemohli z republiky ven, ale v New Yorku byl Jára Kohout. V Americe a Kanadě mezi krajany na roztrhání. Byl tak oblíbený, že ho spolky chtěly několikrát za rok a krajané se jej nemohli nabažit. Proto dlouho Jára na Austrálii ani nemyslel. Navíc z Austrálie ho žádný spolek nezval, protože let přes celou Ameriku a Pacifický oceán je velice nákladný a při tak malém počtu krajanů, roztroušených po vzdálených městech tohoto světadílu bylo riziko takový zájezd organizovat. Toho se všechny spolky bály, aby nemusely doplácet.

fota - autor

Přišel čas, kdy odvážní australští Sokolové se dohodli tento zájezd do Austrálie uskutečnit.
Z nějakého důvodu ale Járův odjezd odřekli, když on už byl připraven na cestu sem. V tu dobu jsem byl ve výboru naší melbournské Slavie, když nám bylo oznámeno, že máme možnost převzít organizaci zájezdu a jeho „sponsorship“. Tehdy jsem ani nevěděl, co to slovo „sponsor“ znamená. Nikdo ze členů výboru klubu se neuvolil převzít tu zodpovědnost ručit za ubytování a všechny výlohy spojené s cestováním. Zbylo to na Honzu. Nikdy jsem toho nelitoval. Dokonce jsme se stali s Járou velikými kamarády.

V Melbourne měl u mne Jára pokojíček sám pro sebe a vozil jsem ho, kam potřeboval. Jeho zájezd jsem organizoval tak, že ve větších městech Sydney a Melbourne byl dvakrát, v menší Adelaide a Brisbane byl jednou, než odletěl zpátky do Ameriky. Finančně se to podařilo s takovým úspěchem, že po uhrazení výloh něco zbylo pro klub a Jára byl velice spokojen s tím, co šlo do jeho kapsy. Pro nás všechny to byl také nezapomenutelný zážitek. Jardovým vtipům jsme se moc nasmáli a při zpívání „Ta naše písnička česká“ tekly slzy po tváři ženským i mužským. Jára se mi přiznal, že se zálibou maluje legrační obrázky, jako například kliku u prdele. I přes jeho vysvětlení jsem si nedovedl představit, jak to může výstižně znázornit. Tak mi potom jeden z těch obrázků poslal, ale omlouval se za to, že prdel poslat nešla.

MEDOVNÍK PRO AUSTRÁLII

Gabriela Baladová

Simona Kapounová a Jiří Blaženec odjeli v roce 2011 na Nový Zéland coby držitelé víz “Work&Travel”. Po jejich vypršení se rozhodli navštívit Austrálii a procestovat ji. Poslední zastávkou na nejmenším kontinentu světa bylo město Perth. Simoně a Jirkovi se zalíbilo natolik, že se vzdali plánu odjet do Kanady, odletěli do Prahy pro nová víza a vrátili se zpět do Západní Austrálie, do Perthu.

S prvním ubytováním jim pomohla kamarádka z Brazílie. Ta krátce po jejich příjezdu pořádala narozeninový večírek, na který je pozvala. Simona a Jirka jí přinesli klasický český, doma upečený, medovník. Hosté nejdřív jen zvídavě ochutnávali, pak medovník zblajzli málem i s krabicí. Mladí Češi si v tu chvíli uvědomili, že tato slovanská dobrota nejen chutná, ale také chybí v australském jídelníčku. Pracovali v té době oba v kavárnách, takže měli o zákuscích v Perthu nějaké to povědomí.

A tak se zrodil nápad péct medovník. Simona měla recept od babičky a vystudovaný marketing. Jirka podnikatelského ducha a vystudované IT. To byla startovní čára. Museli vymyslet, kde produkt vyrábět, jaké mu dát jméno, jak ho vnést do povědomí lidí… Začátky byly těžké, neměli dokonce ponětí, kde a jak si dát tisknout vizitky. Jaká povolení potřebují? Kde je sehnat?

Zpočátku pekli doma, nosili produkty k pečení po schodech nahoru do svého bytu v osmém patře a hotové medovníky zase po schodech dolů. Vstávali ve 4 ráno a začínali péct. Kamarádi jim pomáhali s rozvozem. V obchodech v Perthu nenašli k pečení medovníků stejné suroviny, jaké se používají v Čechách. Museli je nahrazovat a zkoušet, které jsou nejlepší. Také si uvědomili, že chutě Australanů jsou jiné než Čechů. Vyrobili proto asi 10 druhů medovníků. Každý měl jiný poměr ingrediencí, jiný med, jiné přísady. Zákusek dávali ochutnat známým a ptali se jich na názor. Vytvořili si k tomu dotazník, do kterého jim ochutnávající zaznamenali své dojmy. Z tohoto průzkumu vyšla konečná podoba medovníku, který dnes prodávají na trzích, do několika kaváren a také online.

Na začátku si chtěli jen přivydělat, ani je nenapadlo, že by se svým výrobkem udělali díru do světa. Ale kamkoliv svůj medovník přinesli, tak se po něm jen zaprášilo. Rozjeli svůj obchod ve velkém: Z živnosti přešli na společnost s ručením omezeným, výrobu přemístili z bytu do malé provozovny, zaměstnali další tři lidi, prodej přesunuli z Bull-ringu do stálého obchodu a online, vizitky doplnili o webové stránky (www.thehoneycake.com.au) a “wholesale” za nimi chodí sami, oni je už nemusí obcházet. Na kvalitě svého zákusku si zakládají - zajímá je konečný konzument a ne překupníci, kterým jde jen o zisk. Proto obcházejí kavárny, které jejich medovník odkupují, a kontrolují kvalitu. Nejraději ale své výrobky prodávají sami.

Simona a Jirka našli na trhu perthské gastronomie mezeru, kterou úspěšně zaplnili. Pro české gurmány je to potěšující. Máme tady českého sládka, českého řezníka, české pekaře a teď medovníkáře. Už nám tu chybí jen ta Česká hospoda!

VODAFEST
CZECH AND SLOVAK FESTIVAL

Čechoaustralan a Vodafest.org srdečně zve na jubilejní **5. ročník jediného krajanského festivalu v Austrálii VODAFEST 2015** - **v Melbourne, v sobotu, 7. 11. 2015**, 11:00 - 21:00 - The Austrian Club, 76-90 Sheehan Rd - Heidelberg West

více na stránkách http://vodafest.org/

ODTUD A ODJINUD

♠ Letos si připomínáme dvacetileté výročí úmrtí rodáka ze Slovácka a studenta brněnského reálného gymnasia Františka Knopfelmachera. Než začal učit filosofii politiky na univerzitě v Melbourne, prošel několika životními etapami. Po maturitě emigroval do Izraele, a tak unikl smutnému osudu celé své rodiny vyvražděné v nacistických koncentračních táborech. Přihlásil se do vznikající československé zahraniční armády, nejprve byl nasazen do bojů o Tobruk, později v Normandii. V roce 1945 se vrátil do republiky, vystudoval filosofii na Karlově universitě v Praze a po únorovém puči získal doktorát v Londýně. Knopfelmacher kromě pedagogické činnosti pilně přispíval do filosofického tisku vydávaného jak v Austrálii, tak v Anglii. Je autorem sedmi odborných publikací. Vychoval řadu významných australských filosofů, kteří ho vždy považovali za svého nejautoritativnějšího mentora. Podstatně ovlivnil, pokud vůbec nezaložil, moderní poválečné chápání filosofického myšlení v Austrálii. Zbavil je izolovanosti, implantoval proudy z ostatního světa a otevřel pluralistickou antitotalitní politiku. Antisemitismus však ovlivnil jeho australskou akademickou kariéru. V roce 1991 byl pozván na tři měsíce do Prahy k přednáškám na Univerzitě Karlově. Prof. dr. František Knopfelmacher vždy zůstával českým Židem, nikdy nepoangličtil svoje křestní jméno, zásadně si nechal říkat ‚Franta', toto oslovení použilo i šest pohřebních řečníků. Nepřikláněl se k modernímu mělkému přístupu socialistických fantastů, nabádal k přijetí slušnosti a decentnosti demokratického systému. Australská politická filosofie vděčí za svou úroveň člověku, který přišel na tento světadíl z Moravy.

♠ Na pražské divadelní scéně se objevila úspěšná hra *Honour* australské autorky Joanny Muray-Smithové. Česky se uvádí pod titulem *Hra mezi úterým a pátkem,* je motivovaná zápletkou, jak si stárnoucí muž našel mladou milenku. Rodinné drama je doplněno dalšími klasickými střety jako vztahem mezi manželkou a milenkou, dcerou a matkou, dcerou a otcem a dokonce i dcerou a milenkou. Konzulát České republiky v Sydney ve spolupráci s tamější univerzitou uspořádal začátkem srpna k 125. výročí narození Karla Čapka výstavku o jeho díle a panelovou diskuzi s názvem „Roboti, nedokončená revoluce". Když jsme na poli kultury, v Sydney a Melbourne hostovala v červenci světoznámá mezzosopranistka Magdalena Kožená. ABC rádiová stanice s ní vysílala hodinový rozhovor o její lásce k českému umění. Její manžel Sir Simon Prattle končí funkci šéfdirigenta v Berlínské filharmonii a i s Magdou a třemi dětmi se vrací do Anglie řídit Londýnský symfonický orchestr.

♠ Prezident Miloš Zeman v lednu tohoto roku mluvil o pochybení českých novinářů v těžkých dobách, myslel nacistickou okupaci. Kromě jiných se strefoval i do Ferdinanda Peroutky, šéfredaktora Přítomnosti, jednoho z nejserioznějších a nejvýznamnějších časopisů té doby. Zeman obvinil Peroutku, který strávil čtyři roky v nacistickém koncentračním táboře Dachau, ze sympatií k nacismu s odvoláním na údajný novinářův článek ¨Hitler je gentleman¨. Toto prezidentovo prohlášení vyvolalo značnou pozornost provázenou velkým nesouhlasem - takový článek prostě neexistuje. Peroutkova nechuť k totalitě ho přivedla po únoru 1948 do exilu. Jistou dobu byl ředitelem mnichovské rádiové stanice Svobodná Evropa, pro kterou psal týdenní politické úvahy až do své smrti v roce 1978. Útokem na Peroutku byli zasaženi i exulanti. Za značného zájmu čtenářů se zcela pravidelně jeho články objevovaly i v exilovém čtrnáctideníku *Hlas domova* vydávaném v Melbourne. Zeman slíbil, že článek prozrazující Peroutkovu fascinaci nacismem vyhledá a předloží veřejnosti, a pokud se mu to nepodaří, omluví se. Přes velké úsilí článek nenašel, přestože vypsal odměnu sto tisíc korun. Novinářova vnučka Terezie Kaslová podala žalobu na český stát za prezidentovo tvrzení, že Peroutka napsal článek ¨Hitler je gentleman¨. Nejde jí o finanční kompenzaci, ale o omluvu. Zeman v polovině dubna prohlásil „*omluvím se, když se nenajde Peroutkův text".* Za to se posléze omluvil. Do dneška se prezident za pohanění Ferdinanda Peroutky ale neomluvil.

♠ 21. srpna vzpomínáme, že uplynulo 47 roků od vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa, okupace pak trvala 21 let. Nastal strach. Vymizel tento pocit z duše českého člověka? Vlivný britský časopis The Economist, tak jako každý rok, publikoval žebříček měst sestavený na základě údajů týkajících se stability, zdravotní péče, kultury, životního prostředí, vzdělání, infrastruktury a přístupu městských úřadů k blahu obyvatelů. Mohla prvně zmíněná okolnost způsobit, že mezi 140 městy se Praha umístila na 59 místě? Tabulku vede Melbourne, následuje Vídeň a Vancouver. Do srovnávání důvodů, které vedly k umístění Melbourne a Prahy, se nebudu pouštět, nakonec je mnoho čtenářů zná. Markantnější je ještě skutečnost, že české země patřily k rakouské monarchii, sousedí s dnešním Rakouskem, kde mnoho obyvatel nese český genotyp. Krajina je podobná sociální a politickou strukturou obyvatelstva, klimatickými a ekologickými podmínkami. Obě země zaznamenaly nadvládu nacismu a utrpěly válečné škody. Proč tedy ten propastný rozdíl mezi Prahou a Vídní?

IP

BENJAMIN KURAS: Česko je horní paluba Titaniku

Šárka Adámková ČT24

S významným českým spisovatelem, dramatikem, překladatelem a publicistou, který v roce 1968 emigroval do Velké Británie a nyní žije střídavě v Praze a v Londýně, jsme si povídali o islamizaci Evropy, svobodě médií i návratu totalitních prvků do demokracie.

Jak vidíte budoucnost Evropy a České republiky? Co nás čeká?
Budoucnost Evropy už probíhá, docela viditelně, a to na několika frontách: Předluženost všech států vede nezadržitelně k finančnímu krachu, pravděpodobně už letos. Islamizace se zrychluje a není vidět žádný signál, že by někdo z mocných měl chuť a sílu ji zastavit. Většina evropských zemí odzbrojuje, zatímco džihád sílí a má už v Evropě početnou armádu. Středomořská invaze dosahuje počtu 5 000 týdně, s padesáti miliony ve frontě. Jestli se něco prudce nezmění, máme před sebou posledních deset let sladkého života. Jestli se rychle nedomluvíme na spolupráci s Ruskem, mohlo by to být i pět. Pro Evropu i pro Rusko. A Česko? S drobným zpožděním. Česko je horní paluba Titaniku: okolo se už všecko potápí a tady se ještě tancuje.
Ptát se tedy právě vás, co je větší problém, zda Putin, nebo islámský fanatismus, je asi zbytečné…?
Ptát se nikdy zbytečné není a na otázku se nejlíp odpovídá otázkou: Viděl někdo v poslední době nějaké Rusy, jak někomu uřezávají hlavu, polévají ho benzinem a zaživa pálí, usekávají mu ruce, házejí homosexuály ze třetího poschodí na dlažbu a tam je dobíjejí kameny, zotročují a znásilňují sedmileté dívky, rabují a boří staré památky a vyhrožují s veškerou vážností, že táhnou na nás a budou nám dělat totéž?
Takže váš recept?
Muselo by se radikálně změnit myšlení evropských politiků, policistů a vojáků. Ti by museli vzít na vědomí, že se proti celé západní civilizaci vede skutečná válka, jejíž bojovníci nejen vítězí v Asii a Africe, ale jsou už po tisících nasazeni v evropských městech, další tisíce připlouvají mezi statisíci migranty a jsou od nich nerozeznatelní. Museli by se probudit k děsivému zjištění, že máme už dvě generace lemplů neschopných bránit sebe, tím méně své ženy a děti, a museli by z nich rychle začít dělat záložní vojáky a bojeschopnou domobranu připravenou nasazovat život za přežití svých bližních.
Máme na to vůbec ještě čas?
To neumím odhadnout. Na to máme důstojnické štáby, které by to za naše peníze už měly mít propočítané. Jenže asi nemají, protože k tomu od politiků nedostaly zelenou. A shrnuto vše dohromady, změna myšlení politiků se stále nekoná a vypadá spíš nepravděpodobná. Ale aby v tom byla i špetka optimismu: nakonec to vyhrají vzdělané a statečné západní ženy, které se nenechají pokořit a uvěznit. Ale to může být za dlouho a přes miliony mrtvol. A vlastně možná to tak má planeta naplánované: je přelidněná jako nikdy dřív a dusí se pod hromadami odpadků. Proto se možná tolik lidí v tolika částech světa chová tak nervózně, vztekle a psychopaticky, což nám denně zprostředkovávají média.
Když už jsme u těch médií, jak si podle vás stojí svoboda slova v Česku?
Nejlépe od první republiky a lépe než v mnoha tradičně svobodných zemích. Smí se víc pouštět huba na špacír, a to i na témata, která se v mnoha tradičně svobodných zemích tabuizovala, čili buď se už o nich nesmí psát (dle konvence nebo zákona), nebo o nich psát nechtějí (autocenzura redaktorů). Možná je to trochu dáno i tím, že rozjedou-li média nějakou skandální kauzu, ona pak v právních postupech vyšumí nebo se nic nezmění, takže investigativní žurnalistika nakonec posloužila jen jako dobré počtení, spíš než politická či sociální akce. Začíná to být sice znatelně pokřivené čímsi, čemu se říká „oligarchizace“, ale ta pořád ještě neovládá všechna média, nebo řekněme neovládá všechna stejným směrem, takže co se nesmí v jednom, může se v jiném.
Je vůbec možné mít takzvaně objektivní médium?
Není. Každé noviny v každé západní zemi vždy někomu stranily a někoho nesnášely. Médium, které chce být „objektivní“ či „názorově vyrovnané“, skončí tím, že bude nudné. Lid se rád kouká na řežbu. Je pochopitelné, že zaměstnanci s rodinami a hypotékami nebudou kousat ruku, která je živí, ale dokud existují různé živitelské ruce různě naladěné, a ne vzájemně propojené, mohou – chtějí-li tu ruku mermomocí kousat – přestat být jeho zaměstnanci a dělat to odjinud. Tak to je a vždy bylo i ve zcela svobodných zemích.
Zmínil jste oligarchizaci. Považujete ji za vážný problém?
Oligarchizace problém samozřejmě je a je to jeden směr, kterým demokracie degeneruje. Znamená to vládu vybrané partičky mocichtivých a mocischopných kámošů, kteří mají společný zájem, společně si nahrávají, rozdávají kšefty a rozdělují sféry moci, čili „kámovláda“. Ty vždycky byly a budou součástí každého politického systému. I tu vzorovou anglickou demokracii vždycky ovládal onen známý „Old Boys Network“ neboli síť kamarádů z noblesních škol a univerzit. Ta však dobře fungovala právě proto, že byla noblesní a prosáklá slavným heslem „noblesa zavazuje“. Na druhé straně, oligarchie nemusí být nutně zlem, ve starém Řecku (a moderní Anglii) bývala osvícená a snad i spravedlivá, ne-li už úplně laskavá. K tomu je však zapotřebí

pevného eticky-politického kodexu, jaký mívaly (nebo aspoň hledaly) antické Řecko a starý Izrael, z nichž naše „helénsko-biblická“ civilizace vyrostla.

Ale ten kodex se u nás už moc nenosí…

No právě. Přitom jsme ho kdysi mívali i bez náboženství a sokratovsko-aristotelské etiky díky Rychlým šípům, Hochům od Bobří řeky a skautingu. První „post-náboženská“ generace jej ještě měla takříkajíc v krvi, aniž potřebovala cokoli vysvětlovat. Něco se prostě nedělá, protože je to nesprávné a něco se dělá, protože je to správné, a basta. Tohle vědomí, jak se zdá, viditelně chybí té části českých novozbohatlíků, kteří na kámovládu aspirují. Jenže právě to zřejmě čeští voliči čekali od politického a personálního mišmaše zvaného ANO a velice pomalu se začínají probouzet, že bez té noblesy to holt asi nebude, jak praví české klišé, to pravé ořechové.

Co ještě demokracii v Česku ohrožuje?

Něco, co bychom mohli nazvat „proletarizace“ neboli postupné získávání moci neproduktivních nad produktivními formou přerozdělování bohatství od vydělávajících k nevydělávajícím prostřednictvím daní a byrokratické buzerace. Obojí vzniká ve svobodných volbách a obojí si vyžaduje notnou dávku populismu, čili podbíhání voličům a slibování něčeho, co je splnitelné jen tím, že se něco sebere někomu jinému. Tímto směrem dnes degeneruje demokracie Evropské unie a vlastně skoro všechny západní země. Tento program vždycky měla sociální demokracie. Takže dnešní česká vláda se mně jeví jako jakási místy zábavná místy debilní oligarchizačně-proletarizační přetahovačka, z níž pak vznikají takové nesmyslné koktejly jako drobné soukromníky ožebračující elektronická evidence tržeb. Vznikají proto, že drobní (a hrdí) soukromníci jsou pevnou páteří demokracie, čili trnem v zadku oligarchizátorům i proletarizátorům.

A právě v těchto krocích vlády a politiků (EET, zákaz kouření…) vidí někteří plíživý návrat totality do ČR, dokonce říkají, že je to „na spadnutí“. Co si o tom myslíte?

EET je nejen návrat k totalitě bez nejmenší pochybnosti, nýbrž i záruka ekonomického marasmu tím, že vyřadí spoustu malých živnostníků z nezávislosti na státní pokladně a převede je do řad nezaměstnaných. U těch, kteří to přežijí a budou pokračovat, si ministerstvo financí, potažmo velkopodnikatel, který je řídí, získá podrobný přehled o konkurenci a zbraň k její likvidaci, jak a kdy se mu to bude hodit. Navíc to zaměstná další tisíce neproduktivních úředníků placených ze státního rozpočtu, jehož výběr daní se sníží, ne zvýší. Překvapuje mě, že ani negativní výsledky téhož pokusu v Chorvatsku nepřesvědčily autory zákona o jeho nesmyslnosti, z čehož bych odvozoval, že to nedělají z blbosti, nýbrž záměrně. Nejvíc mě na tom fascinuje to, že i při tom Babišova i Sobotkova popularita stále stoupá, či drží se na vrcholu. Český lid tedy asi rozhodnou většinou miluje kombinaci velkopanskosti se socialismem, nenávidí malé soukromníky a jejich nezávislost, samostatnost a odvahu riskovat. Tato bizarní oligarcho-proletarizace asi bude pokračovat až na hranici snesitelnosti, která u Čechů nikdy nevíme přesně, kde je. Do té doby se zase stihne „odklonit“ ze státního rozpočtu dostatek prostředků, aby se Česko nemohlo stát oním Švýcarskem, o němž rádo sní a jímž bez onoho neustálého odklánění už mohlo být. Česko je pohádková země typu Hrnečku, vař! a Oslíčku, otřes se! – Bylo už stokrát rozkradeno a pořád je tu co krást.

No, a pokud jde o zákaz kouření ve veřejných prostorách, tak ten už dávno platí ve všech západních zemích, takže na něm není co komentovat. Jako vždy sem každá západní móda přichází se zpožděním.

Když vás tak poslouchám, tak si kladu otázku, zda se ještě vracíváte do Česka rád?

Čím dál raději, jsou tady fantastické ženy a dnes už nejkrásnější a nejčistší záchody na světě.

A kde se vlastně aktuálně žije lépe? U nás, nebo v Británii?

S milionem liber se žije líp ve Velké Británii. Ale s pouhým milionem korun líp v České republice. A to se mně taky na Česku líbí.

CZECH & SLOVAK FILM FESTIVAL

PŘIPOMÍNÁME A ZVEME:-

Český a slovenský filmový festival v Melbourne, Sydney a v Perthu

16. 09. 2015 - 25. 09. 2015 ACMI Federation Square, Melbourne

21. 10. 2015 - 25. 10. 2015 Dendy Newtown, Sydney

19. 11. 2015 - 22. 11. 2015 Cinema Paradiso, Northbridge, Perth

Přehled filmů třetího ročníku Festivalu a další podrobnosti na http://casffa.com.au/

POUŤ SMÍŘENÍ

Peter Žaloudek

Smíření s minulostí má někdy i velmi konkrétní, osobní podobu – smíření se sebou samým, s těmi rysy osobnosti, které odhalují můj egoismus, pokrytectví, zbabělost, neochotu podělit se ze svého nadbytku s těmi, kteří nemají nic. Také zlo v dějinách lidstva mívá velmi konkrétní podobu – stačí pohled do zrcadla, které často plní funkci zpytování vlastního svědomí.

Sedmdesát let po skončení druhé světové války se část mladé generace, která zná hrůzy války jen z vyprávění svých prarodičů, učebnic, knih a filmů, odvážně do oné doby vrací. Zvrátit koloběh času samozřejmě nemůže. Avšak připomínkou toho, co se stalo, pietním aktem, modlitbou a křesťanskou vizí bratrského soužití na Zemi chce tato generace křesťanů poukázat na to, jak nebezpečné je zapomínat, úmyslně vytěsňovat dějiny, jak nezbytné je vyvodit z nich důsledky a žít tak, aby k podobným zločinům už nedocházelo. Ve školách, do kterých jsem za komunistů chodil, se o násilném vysídlení Němců vůbec nemluvilo. Učili nás o fašistických agresorech, hrdinné Rudé armádě, partyzánech a Slovenském národním povstání. Ty stránky minulosti obou našich národů, které strana považovala za nepohodlné, se prostě vymazaly – jako by ani neexistovaly. Brutality Čechů a Slováků páchané na Němcích, na jejich majetcích, ženách, dětech včetně novorozenců ve jménu ‘kolektivní viny’ či ‘práva a spravedlnosti’ se raději veřejně zamlčovaly, aby náhodou někoho nenapadlo, že to byl jen obyčejný akt brutální a bezohledné krvelačné odplaty. Přece by něco takového nemohli Češi, Slováci, ba ani hrdinná Rudá armáda udělat! Nedávno jsem navštívil malou obec nedaleko České Třebové, kde před druhou světovou válkou žili Němci. Zásluhou mladé české rodiny, která se usídlila v budově někdejší německé fary a jíž velmi záleží na tom, aby se nastupující generaci připomenula předválečná minulost této vesnice, vyšla najevo fakta, o nichž až donedávna neměla veřejnost ani ponětí. Pár kroků od kostela jsem viděl záhon květin a několika keříků, všude kolem pěkný park, lahodící očím. „Pod těmi květinami je s největší pravděpodobností společný hrob dvaceti Němců, včetně dětí a nemluvňat, kteří zvolili sebevražednou smrt, aby se vyhnuli týrání, znásilňování a dalším krutostem ‘osvoboditelů’. Chystáme pro tyto oběti pomník. Jde to pomalu, protože se při odkrývání těchto faktů stále ještě setkáváme s nezájmem a dokonce odporem místních lidí, potomků přistěhovalců ze všech koutů tehdejší republiky,” řekl mi člověk, který se v odhalování minulosti této obce angažuje. Třicátého května se uskutečnila pouť smíření za násilné vysídlení dvaceti tisíc Němců z Brna. Město museli opustit do 31. května 1945 a vydat se pěšky do Rakouska. Asi deset procent z nich, převážně starých

fota - autor

a nemocných lidí a malých dětí, pochod nepřežilo. Pochováni jsou ve společném hrobě na provizorním hřbitově nedaleko Pohořelic. Bez pomníků a jmen tam leží asi 900 lidí. Z celého území tehdejšího Československa bylo stejným způsobem odsunuto více než tři miliony Němců, s podobnými ztrátami na životech. Byly mezi nimi i rodiny nynějšího vídeňského kardinála Schönborna a biskupa Ludwiga Schwarze z Lince, který na odsunutí z obce Most u Dunaje nedávno vzpomínal v rozhovoru s novinářem periodika Ober Österreichische Nachrichten takto: „Naši vesnici obsadili druhého července 1945, bylo mi tehdy pět let. Všech 1800 občanů ji muselo opustit během dvou hodin. Seřadili nás do osmistupů. Otce, který chtěl mou dvouletou sestřičku táhnout na dřevěném vozíku, jeden z dozorců zfackoval s křikem, že jsme všechen majetek ztratili a nesmíme si s sebou nic vzít. V táboře u Bratislavy oploceném drátěným plotem, kam jsme posléze dorazili, nebyly žádné ubytovací možnosti ani jídlo. Teprve když tam propukla epidemie tyfu a úplavice, musel být tábor na nátlak vítězných mocností otevřen a my jsme pokračovali v pochodu do Rakouska, nejdříve do Bergu. Nikdo nejásal radostí. V naší skupině bylo padesát nemocných, včetně mé sestřičky Rézi, která na následky tyfu zemřela. Odtamtud už nás nikdo vyhnat nesměl, mohli jsme se ubytovat. Stáje sedláků byly prázdné, neboť jim Rusové sebrali všechen dobytek, neměli jsme co jíst. ‘Musíte jít žebrat,’ řekl nám starosta. A tak jsme opravdu chodili prosit

o chleba a kousek jablka. Když ve Vídni hledali lidi na práci, šli jsme. Ubytovali nás v bývalém pracovním lágru v třetím okrese. Tam jsem vyrůstal.”
Pan Jaroslav Ostrčilík, který je iniciátorem pietních poutí konaných k připomínce násilného vysídlování Němců z Brna, řekl ČTK, že zatímco prvního pietního pochodu, který zorganizoval před devíti lety, se zúčastnili pouze tři lidé, letos to byly již tři stovky. Páter Hanák, farář z Bohdalic, který se pietní pouti každoročně zúčastňuje, řekl pro Katolický týdeník: „Pietní pochody z Brna do Pohořelic se na památku brutálního vyhnání německých Brňanů konají již osm let vždy koncem května. Letos, sedmdesát let od těch hrozných událostí, jsme pochopili, že už bylo dost jen samotné piety, že musíme vycházet z přítomnosti a hledět do budoucnosti. A že právě tato sedmdesátka, jakési symbolické číslo plnosti, jakoby vyzývá k následovnému poselství: Jak dlouho ještě chcete vyprovázet mrtvé z města ven? Přiveďte je zase zpět, a přiveďte i jejich blízké! A tak jsme se rozhodli uspořádat pochod opačným směrem, z Pohořelic do Brna.”
Ke kauze vysídlení německých občanů se oficiálně vyjádřilo i město Brno v dokumentu Vyjádření smíření a budoucnosti: „Město Brno upřímně lituje událostí z 30. května 1945 a následujících dní, kdy byli lidé na základě principu kolektivní viny a své jazykové příslušnosti donuceni Brno opustit.” Páter Hanák vyjádření brněnských představitelů uvítal: „Na to, co se stalo a co nelze ani vymazat, ani bez povšimnutí přejít, existuje jediná dobrá odpověď, a tou je odpuštění. Tato pouť je prosbou o odpuštění i poděkováním za odpuštění, které osvobozuje od účinků jakéhokoliv zla.“
Vzpomínkového pochodu se kromě velkého počtu mladých lidí, většinou katolíků, zúčastnilo i několik pamětníků z Německa a Rakouska, v době vysídlování malých dětí. Nemluvili o křivdě ani zatrpklosti, ale zdůrazňovali význam pochodu jako připomínky čehosi, co by se ve vyspělé a slušné společnosti nemělo už nikdy opakovat. Mezi účastníky pochodu byli rovněž občané, kteří nemají s německou okupací či příslušností k německému národu nic společného, ale přesto byli v důsledku lidské zloby a zbabělosti, jež nezná hranic, pronásledováni. Paní Vlasta Doležalová řekla velmi výstižně: „Vzpomínky na okupaci a na Němce mi nejsou příjemné. Prožili jsme kruté chvíle a poznali, co je to skutečný strach. Je ale pravda, že na nacistickém bezpráví a útlaku měli svůj podíl i naši lidé. O to ohavnější byla potom jejich pomsta na německých ženách, dětech a starých lidech. Na jaře roku 1945 předvedli mého manžela na brněnské gestapo, když se v německé zbrojovce, kde byl totálně nasazený, vyjádřil o okupantech, mírně řečeno, neuctivě. Udal ho jeden Čech, kterého dobře znal. Naštěstí se rozhoukaly sirény leteckého poplachu, začaly padat bomby, a mému manželovi se v nastalém zmatku podařilo utéci. Přišel květen, konec války, a manžel se na brněnském náměstí potkal se svým udavačem. Měl na rukávu červenou partyzánskou pásku a s namířenou zbraní hnal před sebou hlouček zubožených německých žen. Naše iluze o nové svobodě tak rychle skončily.”

Není snad možné najít paralelu s tím, co se událo před tolika lety, i v dnešní době, třeba v tom, jak mnozí členové komunistické strany či dokonce bývalí estébáci po změně režimu prostě převlékli kabáty a dosáhli politických postů a vysokých funkcí? Ježíš praví: Ten, kdo je bez viny, ať hodí kamenem. Jindy zase říká: Nesuďte, abyste nebyli souzeni. A jak se lidově říká to, čemu každý z nás dobře rozumí: Měli bychom žít tak, aby se o nás nemohlo říci, že vodu kážeme a víno pijeme. Těším se z toho, že nová generace mladých lidí se konečně začíná ptát svých rodičů a prarodičů, jak to vlastně kdysi bylo, a proč. Těším se i z toho, že křesťansky motivovaná mládež hledá cestu do budoucna – cestu k lepšímu spolužití lidí všech ras bez rozdílu barvy pleti, kultury či náboženství, a že tak vydává to nejlepší a nejkrásnější svědectví o tom, jakou solí, světlem a radostnou zvěstí může být Evangelium v dnešním, tak kompliko-vaném a přelidněném světě, neochotném přijímat nové utečence nebo vytvořit ekonomicko-sociální podmínky tak, aby ze společného dobra, které jsme všichni na této zemi dostali od Boha jako dar, se stejnou mírou dostávalo i těm, kteří se narodili v Africe, Asii nebo v Jižní Americe.

STARÝ STROM

Hana Gerzanicová

V podzimním chladu
v samotě mlhy stál,
mezi suchými větvemi
na život vzpomínal.

Vrásčitá kůra kmene
zlomených větví dech
beze slov mlčky šeptal
o dlouhých, těžkých dnech.

Však ještě žil – několik listů
zdobených barvou podzimu
vítalo sluneční paprsky
skrz mlhu hladící krajinu.

Žil ještě – pevně kořeny
v kamenné půdě stál,
v mohutné kráse mnoha let
života změny znal.

Kolik hnízd ptáci stavěli
a zpívali si v nich,
kolikrát hodiny rozkvetly,
kolikrát padal sníh?

Jarem jen život počíná
a nekončí se podzimem.
Tajemné krásy dlouhých let
jsou darem života:
„Ještě jsem!“

PS Tak jako starý strom
do krásy rozkvétá
tak má své hodnoty
věk – stáří člověka.

Za vše může klima nebo počasí

Vladimír Vondráček

Zatímco v Evropě skončila válka „už“ na jaře 1945, v Tichomoří pokračovala ještě několik měsíců. A je jasné, že v této naprosto jiné klimatické oblasti sehrávalo klima i vlastní počasí svou velkou roli.

Nálety amerických letadel na Japonské ostrovy se potýkaly po celou dobu války se značnými problémy. Japonsko bylo od přepadené Havaje značně vzdálené a téměř všechny ostrovy v západní části Pacifiku byly obsazené Japonci. Mohli bychom si připomenout skvělý válečný film Třicet vteřin nad Tokiem, který pojednává o jednom podivuhodném náletu na Tokio. V dubnu roku 1942 ho podnikly pozemní bombardéry B 25, které startovaly z letadlové lodi Hornet. Na bombardování měly tehdy opravdu pouhých třicet sekund a plánovaně měly přistát na několika čínských letištích, které ještě Japonci nedobyli. My se ale nyní zaměříme na listopad roku 1944.

V té době už americké námořnictvo dobylo v tropických klimatických podmínkách zpět celou řadu tichomořských ostrovů, a tak na podzim v roce 1944 mohlo americké letectvo naplánovat velkou operaci San Antonio. Podle původního plánu měla vystartovat více než stovka „létajících pevností“ - bombardovacích letadel B 29 z letiště v Isley na Saipanu (Severní Mariany - ostrovy jižně od Japonska). Těžké bombardéry měly doletět nad Tokio, z velké výšky pustit pumy na důležité průmyslové objekty a bezpečně se vrátit zpět. Plán byl jistě dobrý, ale nepřítel nečekal.

Počátkem listopadu zjistil americký výzvědný letoun, že před cílovou oblastí je více než 150 protiletadlových děl a zpravodajská služba odhadovala, že Japonci mají na „uvítání“ připraveno 400 až 500 stíhacích letounů! To byly jistě velmi nepříjemné informace, přesto byl pro akci vybrán nejbližší možný termín 17. listopadu. Další komplikace této operace pak už ale způsobil pouze hlavní předmět našeho zájmu – zemská atmosféra.

Před plánovaným startem se zcela nečekaně změnilo převládající východní proudění na jihozápadní. Bylo by tedy nutno startovat opačným směrem a mírně do kopce, což by jistě bylo pro plně naložené bombardéry velmi riskantní. K dovršení všeho krátce před startem přišel velký liják a tak se vzlet odložil. Nejprve na druhý den, ale počasí se neumoudřilo a akce se tak stále odkládala. Nervózní piloti už dokonce vtipkovali, že sice mají nejlepší letadla, která však mají „malou chybičku“ – nemohou vzlétnout!

A tak až po týdnu se 24. listopadu vyjasnilo a ráno mohlo 111 „létajících pevností“ se stovkami těžkých pum vzlétnout k severu, k dalšímu velkému náletu na Tokio. Letová trasa byla vybrána dobře, vyhnula se dokonce tajfunu, který meteorologové sledovali, a nálet měl být proveden směrem od západu k východu.

Pro poruchy motoru se sice muselo brzy vrátit na základnu šest bombardérů, ale zbytek podle plánu zdárně stoupal do výšky asi 8 – 9 km a pokračoval v letu k severu nad Tokio.

Pak ale přišlo něco velmi nečekaného. V těch výškách náhle zesílil vítr a podle měření dosáhl rychlosti 220 km/hod. Vál „do zad“ a tak letouny „popoháněl“ tak, že jejich výsledná rychlost dosáhla téměř 720 km/hod! Při takovéto nepředpokládané rychlosti bylo přetěžké správně vypočítat dráhu letu bomb a okamžik jejich svržení.

K dovršení všeho oblačná vrstva nad Tokiem téměř zakryla všechny vybrané cíle. A tak pouze 24 letadel svrhlo své bomby na hlavní cíl celého náletu – na velkou leteckou továrnu Musahisho a dalších 64 strojů na tokijský přístav. Průzkumné letadlo, které mělo po náletu monitorovat vzniklé škody, zaznamenalo v oblasti té velké továrny pouze 16 kráterů po vybuchlých bombách. Škody tak byly opravdu minimální, jak podle údajů Japonců, tak i podle vlastního průzkumu.

Počasí nejen při tomto náletu, ale i po celou nastávající zimu tak Japoncům pomáhalo a stalo se americkému letectvu téměř nepřemožitelným nepřítelem. Při takových rychlostech větru ve velkých výškách se vlastně dalo létat pouze po anebo proti větru, čímž se ovšem letová rychlost snižovala na téměř polovinu! A tak ta potvůrka atmosféra, která představila své „nové“ výškové proudění, donutila americký generální štáb, aby zcela změnil taktiku leteckého boje. Začalo se bombardovat v noci a z malých výšek.

Odhalování tajemství tohoto opravdu velmi zajímavého a velmi nebezpečného vzdušného proudění postupovalo velmi pomalu. Ke konci 2. světové války už těžké bombardéry běžně létaly v rozsahu téměř celé nejnižší atmosférické vrstvy, tzv. troposféry a zjistilo se, že ve výškách kolem 9 km se traťová rychlost letounů občas značně liší od rychlosti, kterou ukazovaly palubní přístroje. Někdy byla dvakrát větší, jindy se blížila nule! Oficiální rychlost tehdejších strojů se přitom pohybovala mezi 300 – 400 km/hod. Byla vyslovena hypotéza, že příčinou musí být nějaké neznámé výškové proudění.

Meteorolog G. Rossby byl po celou válku jedním z nejváženějších amerických meteorologů, a ač byl švédského původu, byl i konzultantem amerického generálního štábu. A právě tento štáb pověřil Rossbyho, aby toto tajemné výškové proudění prozkoumal. Rossby samozřejmě musel vycházet z pozorování a měření posádek jednotlivých vojenských letadel. Podle zkušeností pilotů se tyto velmi silné větry vyskytovaly nejčastěji ve výškách nad 9 km v jakýchsi zploštělých trubicích o šířce asi 100 km, tloušťce asi 2 až 5 km a délce kolem 1000 km. Pilotům se zdálo, jako by to proudění bylo vyfukováno z nějaké gigantické trysky,

a proto se mu začalo říkat „jett-stream“! Prý tento název podporoval i sám Rossby, i když se postupně ukazovalo, že mnohem lepší by bylo přirovnat toto proudění k velkým vzdušným „prostorovým řekám“, jejichž proud tvoří meandry a různě se zrychluje nebo zpomaluje. Přesto se termín jett-stream prosadil a musíme dodat, že toto výškové proudění samozřejmě není výsadou západního Pacifiku a může se vyskytnout i v jiných oblastech, což dokumentují příhody ze Středomoří a z Kalifornie.
Na tehdy ještě nepojmenované silné výškové proudění za války narazil německý průzkumný letoun Junkers, který nad východní částí Středozemního moře z velké výšky filmoval pohyby britských lodí. Navigátor sice dostal zprávu, že podle balonového měření se v té oblasti vyskytuje vítr o rychlosti přes 300 km/hod, ale nevěřil tomu a doplatil na to. Brzy sám hlásil, že pro mimořádně silný protivítr nedolétne na základnu a pokusí se nouzově přistát na moři. A bohužel to přistání byl opravdu jen pokus…
Další příhoda je z ještě staršího data, z mírového období. Podle slovenského leteckého meteorologa Milana Nedělky „zafungoval“ tehdy ještě neznámý jett-stream“ i při úspěšném pokusu o letecký rychlostní rekord při letu z Kalifornie do New Yorku v roce 1937. Tehdy byla naměřena rychlost 526 km/hod.
Co to tedy vlastně je – ten jett-stream? Už v roce 1920 naměřili na japonské Ústřední meteorologické observatoři ve výškách 9 – 10 km rychlosti větru kolem 250 km/hod. Nikdo, ani sami pozorovatelé tomu nevěřili a považovali to za chybu měření!
Teprve po 2. světové válce bylo zjištěno, že nad japonskými ostrovy zejména v zimě a na jaře převládají ve velkých výškách silné západní až jihozápadní větry o rychlosti několika set km/hod. V hladinách od 10 do 14 km dosahují větry v těchto ročních obdobích poměrně často rychlosti nad 400 km/hod a samozřejmě i absolutní rychlostní rekord je také z této oblasti – 200 m/s, což je 720 km/hod. A kromě už zmíněné Severní Ameriky je další známou oblastí i Středomoří, ale jett-stream se zde nevyskytuje tak často jako nad Japonskem.
V současné době víme, že toto silné výškové proudění vzniká v jakýchsi „prostorových vzdušných řekách“ s přibližně horizontální osou zejména kolem tzv. tropopauzy, která odděluje spodní vrstvu - troposféru od stratosféry.
Tropopauza se nachází ve výškách od 8 do 16 km a kromě jiného nad ní přestává pokles teploty vzduchu s výškou. V chladných oblastech nad póly je tato tropopauza nejníže, v tropických nejvýše. A objevená „vzdušná řeka“ je, jak už bylo uvedeno, kolem 100 km široká, 2 až 5 km hluboká a kolem 1000 km dlouhá. Po celé své délce má jádro, jakýsi „střední proud“, kde jsou rychlosti větru nejvyšší a od něj všemi směry rychlost prudce klesá. Toto proudění vzniká na styku teplého a studeného proudění v tzv. výškové frontální zóně. Na severní polokouli má převážně směr od západu k východu, přenáší teplo a energii v těchto velkých výškách, ale také prostřednictvím všeobecné cirkulace atmosféry výrazně ovlivňuje i počasí v celé troposféře pod sebou.
I v současné době, kdy rychlosti dopravních letadel jsou i nadzvukové, se plánované trasy snaží s jett-streamem nebojovat, pokud možno se mu vyhnout a nejvýše pouze využívají jeho proudění ve svůj prospěch.
A to nejzajímavější jsme si nechali záměrně na konec. Zatímco všechny nebezpečné větrné jevy a vlastně naprostou většinu všech nebezpečných jevů atmosféra viditelně avizuje – jsou většinou spojeny s mohutnou oblačností - ohromné rychlosti v jett-streamu jsou nebezpečné zejména tím, že přicházejí doslova z čistého nebe, tedy bez jakékoliv optické či jiné výstrahy!

LOUSKAČKA OŘECHŮ

Marta Urbanová

Krásu v její tváři poničily cigarety. Bílé tyčinky nevinného vzezření s vůní tabáku. Vdechování příjemného aroma dávajícího pocit uvolnění, zklidnění. Všední starosti ustupují, odcházejí, jako by se neměly vrátit. Do jejich zotročení vstoupila mladá, ušlechtilé tváře, havraních vlasů a obemknutá vysokými ideály. Ty po skončení vysoké školy a po uzavření manželství z bezhlavé lásky se postupně začaly obrušovat. Neznatelně, neviditelně braly za své. Krabička cigaret vždy byla po ruce. Už ne tolik z recese jako z potřeby.
Její tvář je nezvratitelně poničená. Hluboké rýhy do ní vepsaly její starosti. Tak, jak přicházely, láska trpěla, odcházela, až nebyla k nalezení. Až se ztratila, zemřela. Zemřel i její muž. Všech pět dětí odešlo z domova. Zůstala sama v semknuté řadě úzkých vysokých domů s okny do náměstí. Její byt se díval malými okénky do dvora. Do zahrady, která padala jak vodopád dolů k řece. Kdysi za mlada proměnila

onen prudký svah na kaskády. Desítky schodů vybetonovala, desítky schodů vyšlapávala den co den. Když jí sil ubývalo, zasadila do každé terasy jeden vlašský ořešák. Na slunečné stráni se jim dařilo. Jejich kmeny mohutněly, koruny košatěly a úroda na sebe nedala dlouho čekat. S každým jarem jihla při pohledu na své královské ořešáky, na jejich žlutozelené samčí květy, na slibnou sklizeň.

Každý podzim se podrobovala rituálu sbírání ořechů. Každý den na každou terasu s prázdným kbelíkem. Každý den shrbená záda. Hnědé prsty od cigaret, černé ruce k neumytí od zelených ořechových slupek. Večer co večer vláčela plné kbelíky úrody nahoru. Jen co usedla, zapálila si cigaretu ke kávě a většinou i bez kávy. Prázdné krabičky od cigaret kdožvíproč vyrovnávala do špajzu. Desítky ba stovky krabiček jedné značky navrstvené od podlahy ke stropu. Nevysvětlitelná mánie.

Už se nedívá do zrcadla. Její obličej nezvláčněl žádný krém, její rty dlouho nehovořily barvou rtěnky. Její vlasy neznaly žádnou módní barvu, jen šedivěly a bělaly. Hluboké rýhy kolem úst dominují jejímu kdysi tak ušlechtilému obličeji. Oči dávno ztratily jiskru. Celé večery sedí v kuchyni a louská ořechy. Skořápky praskají pod stiskem louskáčku, osvobozená jádra padají do misky. Jen jádra. V žádném z ořechů nejsou plesové šaty, v žádném překvapení, ani naděje. A proč taky? Je pozdě. Ona sama jádra nekonzumuje, jen je vylupuje a občas si dává blažené šluky z cigaret. Jádra nejsou pro ni. Jsou na prodej. Odvažuje je po půl kilogramech. Už má váhu v oku. Málokdy se splete. Praskání skořápek je jediný zvuk v jejím tichém domě. I myšlenky se mu podřizují. Aby jim dodala pozitivní sílu, utvrzuje se, že nepracuje, že si jen hraje. Nepřipustí si nikdy, že peníze, které za jádra utrží, sotva stačí na požitek z kouření. Je v zajetí tabákového aroma, je jeho otrokyní. Je jako přikovaná k veslům lodi v časech otroctví. Nikdo ji z těch pout už nevymaní, nikdo ji neosvobodí. Jako je nad lidské síly vyhladit rýhy v jejím obličeji, vrátit jí neposkvrněnou duši i tvář.

KDYŽ UMÍRAJÍ PROROCI

Peter Žaloudek

“Lidé by měli žít tak, aby měli radost ze života, z hudby i jídla, a měli by hodně relaxovat.” Uncle Robert

Hned první den svého prvního pobytu na Havaji v roce 1997 jsem měl to štěstí potkat proroka. Havajského. Pana Roberta Po `Okapu Keli` Iho` Omalu, na všech ostrovech známého pod označením Uncle Robert – strýc Robert. „Jestli chceš vidět opravdového, stoprocentního Havajce, musíš navštívit pana Roberta,” řekli mi tamní lidé, a tak jsem to udělal. Setkání s ním bylo impozantní. Přede mnou stál obrovský chlap s mocnou hrudí, velkýma rukama a s nezvykle protáhlou, téměř hranatou tváří. Magicky silný, ale upřímný pohled jeho hlubokých očí dokázal prorazit veškeré závoje povrchnosti, přetvářky či falše. Měl jsem pocit, že mě rentgenuje, že o mně už všechno ví.

„Vítej u nás na Havaji, Petře,” uvítal mě, „ať se ti tu líbí. Jaké máš plány, co bys chtěl vidět?” Řekl jsem mu, že tu jsem na návštěvě u švagra Jana, který na jeho ostrově bydlí, a že plánuji zajet i na Molokai, protože mě zajímá P. Damián a všechno to, co zde udělal pro malomocné. Panu Robertovi zazářily oči: „Jestli se zajímáš o Damiána, tak pojď dál.“ Vedl mě až na samý konec domu do místnosti, která připomínala kapli či muzeum. Někde v koutě svítilo slabé světýlko, po zdech visely fotografie, velký růženec a další předměty. Dokonce i staré mešní roucho. Řekl, že kdysi patřilo P. Damiánovi a po jeho smrti se spolu s několika dalšími předměty dostalo do vlastnictví jeho rodiny. Uchovává je v této místnosti, kam se chodívá modlit. Nevěřícně jsem žasl nad tím, co vidím, a se souhlasem pana Roberta jsem si některé exponáty vyfotil. Někdo z jeho rodiny pak vyfotografoval i nás oba, a tyto fotografie jsou publikovány v mé knize „Aina hemolele – svatá zem Molokai – po stopách P. Damiána de Veuster“.

I při svých dalších cestách na Havaj jsem vždy pana Roberta krátce navštívil a nechal se od něj informovat o zdejším dění. Zajímavým pro mě byl hlavně svou úctou k P. Damiánovi, ale pro místní byl osobností spíše z jiných důvodů. Když ze sopky Kilauea začala vytékat láva směrem na Kalapanu v Puně, vesnici, kde pan Robert se svou ženou a devíti dětmi žil, musely být evakuovány domy i pozemky. Láva zničila více než 200 domů, tedy téměř celou Kalapanu, a lidé svá obydlí postupně opouštěli. Bylo to jedno z prvních míst, kde kdysi P. Damián působil devět let jako misionář a postavil tam mj. i zděný kostel. Z úcty k němu tam kostel dále udržovali až do roku 1985, kdy ho láva definitivně zalila.

Pan Robert navzdory bezpečnostním nařízením místní vlády na svém pozemku zůstal a tvrdohlavě věřil, že jemu se láva vyhne. Ukázal mi starý ošoupaný škapulíř k úctě Panně Marii, který s modlitbou položil na hranici svého pozemku. A láva se opravdu vyhnula a stekla

podél pozemku dále do oceánu. Od té doby se Robertův dům stal symbolem uchráněné Havaje. On sám mi řekl, že to nebyla náhoda, ale že Bůh takto ukázal lidem, že je miluje a že si záhubu Havajců nepřeje. Decimováni byli nejenom nemocemi, které jim tam "importovali" přistěhovalci ze všemožných zemí světa, ale také obrovským přílivem turistů. Dnes tu žije již jenom 25% lidí, kteří v sobě mají alespoň trochu havajské krve, a pouhé jedno procento tvoří čistokrevní Havajci.

Lidé z Kalapany, kteří se museli vystěhovat, pak přicházeli do Robertovy rodiny a společně diskutovali o své havajské budoucnosti. Novou pevninu, kterou ztuhlá láva vytvořila – a jsou to tisíce čtverečních metrů – dnes nazývají "New Kingdom of Hawaii" a považují ji za zemi nového havajského království, kterou si už nikým nedají vzít. Robert se stal jejím symbolem, nepsaným novým králem. Nejenom proto, že jeho pozemek byl jakoby zázrakem uchráněn, ale především proto, jak výstižně ve svých vzpomínkách připomněl Harry Kim, bývalý starosta distriktu Puna, který evakuaci Kalapany řídil, s jakou láskou a péčí Robert utěšoval ty, kteří o svůj majetek přišli, třebaže mnohé osobně vůbec neznal, a dodával jim odvahu, aby se nebáli znovu začít tam, kde jim ohrožení lávou nehrozí. Získal si tím jejich srdce. Harry Kim vzpomíná: „A já, ačkoliv jsem byl ve velmi těžké situaci, protože jsem musel vydávat nepříjemná nařízení k evakuaci, jsem denně nacházel na svém pracovním stole čerstvé květiny a občas i doma upečené koláčky. Pan Robert tak utěšoval i mě a další úředníky, kteří na evakuaci dohlíželi." (Hawaii Tribune-Herald)

Strýc Robert vstoupil do povědomí havajské veřejnosti také tím, že spolu se svou manželkou a několika dětmi založil rodinnou hudební skupinu, která se věnuje čistě havajské hudbě. V roce 1990 vydali dnes již slavné CD Aloha Kaim s nezapomenutelným hlasem Robertovy manželky G-Girl. Do povědomí lidí vstoupil také otevřením farmářského trhu strejdy Roberta – "Uncle´s Awa farmers market", jediného trhu na Havaji, který je otevřený každou středu od 17. hodiny dlouho do noci. Místní pěstitelé zde mohou prodávat produkty své zahrady i to co sami zhotovili. Vaří a pečou se tam různé speciality místní kuchyně a jídla typická pro všechny skupiny přistěhovalců – Filipínců, Číňanů, Japonců, Portugalců, Italů aj. K dispozici jsou stoly, židle, lavice a velké pódium, na němž během trhu vyluzuje kapela strýce Roberta nádhernou havajskou hudbu. Letos jsem tento trh navštívil už dvakrát a mohu potvrdit, jak úžasná atmosféra tam vládne. Tentokrát se trh uskutečnil ve znamení Robertova skonu. Na pódium před muzikanty postavili jeho rozměrné fotografie a obrazy. Pan Walter, jeden z muzikantů, který s kapelou strýce Roberta hraje již od devadesátých let, mi řekl tato dojemná slova: „Poslední dobou už měl strýc Robert slabé srdce a selhávaly mu ledviny. Sanitka ho odvezla do nemocnice, odkud pak volal

foto - autor

lékař, že je nutné provést několik nepříjemných zákroků, a že není jisté, jestli se tím jeho stav zlepší. Jeden ze synů (Robertova manželka G-Girl zemřela již v roce 1996) mu na to řekl, že rodina si nepřeje již žádné zákroky, ať ho raději přivezou domů. Tam ho uložili na lůžko tak, aby měl výhled k oceánu a obloze. (Vím, že to je otevřený dům, téměř beze zdí, a i ty jsou vysoké tak půldruhého metru, takže všude vane příjemný vánek.) Robert si přál, aby mu podali jeho růženec a hráli havajskou hudbu. Tiše a decentně se vzdálili, aby ho příliš hlasitá hudba nerušila. Během noci pak v klidu odešel. Jeden ze synů mu položil na oči malé ploché kamínky, aby zůstaly zavřené. Nato ho vynesli na terasu před dům a zavolali několika nejbližším přátelům, i mně. Ihned jsem se tam vydal, vzal jsem si akorát kytaru. Bylo to brzy ráno. V tichosti jsem se mu poklonil. Celé dopoledne jsem nejdříve sám, později i s jinými muzikanty hrál jenom pro strýce Roberta."

Vzpomínám si na jednu starou českou obrozeneckou báseň: Nekamenujte proroky, neb pěvci jsou jak ptáci. Kdo hodil po něm kamenem, k těm víc se nenavrací. Soud boží na sebe národ zve, jenž pěvce své ctít neví a nejstrašnější kletbou jest, když Bůh odejmul zpěvy. Jeť srdce pěvců nejčistší a všeho hněvu prosté a co vám zpíval od srdce, to ve svém srdci noste… Strýce Roberta nikdo neukamenoval, nikdo mu fyzicky neublížil. Jeho prorocký hlas, prorocký zjev a jednání však budou nesmírně chybět. Nejenom na Havaji, i když samozřejmě především tam. Byl tak silnou osobností, že si ho vážil každý, třebaže se mnohým Američanům i turistům ne vždy líbilo, když na jejich adresu říkával "vzali jste nám a znásilnili naši Havaj". Jeho hlas byl hlasem proroka. Povzbuzoval ty, kteří ztratili nejenom domy a pozemky, ale i svou hrdost, historii, svou posvátnost. Kritizoval ty, kteří byli za tyto "krádeže kdysi i dnes" odpovědní. Navracel lidem důstojnost a svobodu, nabádal je k odpovědnému chování rovných a nebojácných lidi. A nabádal je také k víře v Ježíše Krista, kterou Havajcům kdysi zprostředkovával P. Damián spolu s misionáři své kongregace. Miloval hudbu, havajské tradice, miloval lidi.

Pro Hawaii Tribune-Herald řekl Harry Kim i toto: „Často jsem slyšel, jak říká, že lidé by měli mít možnost žít tak, aby měli radost ze života, z hudby i jídla, a že by měli hodně relaxovat."

Strýcu Roberte – i já vám děkuji za to, jaký jste byl, a Bohu děkuji, že mi dal možnost vás poznat.

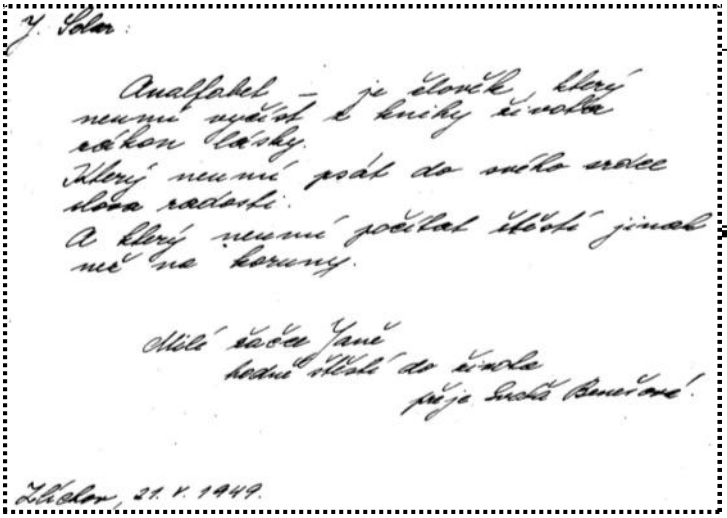

CO S TĚMI PAMÁTNÍKY?

Jana Reichová

Myslím s těmi dvěma, které sedí pěkně na polici v knihovně. Dostala jsem je oba od rodičů krátce po válce. Jeden pro zápisky rodiny, druhý pro spolužáky a kamarády. Tedy spolužáci a kamarádi byli stejní, vyrůstali jsme na Zlíchově, na Žvahově a v Hlubočepích. Nebo lépe popsáno tam pod těmi Dívčími hrady, naproti Vyšehradu přes řeku Vltavu. Do obecné školy jsme chodili na Zlíchov a do Hlubočep, kdo to měl kam blíž a potom do střední školy na Žvahov. Byla tehdy jen pavilónová nově postavená. Většinou také naši rodiče se znali, protože i oni tam v těch čtvrtích vyrůstali.

Na Zlíchově je kostel sv. Filipa a Jakuba, v Hlubočepích, nebo hned za Hlubočepy Prokopské údolí s kostelem sv. Prokopa na skále. Uprostřed Žvahov se hřbitovem. Kostel sv. Prokopa již není, bolševický režim ho zničil a krásný dřevěný kříž uprostřed hřbitova také již není. Ještěže stále je na Zlíchově kostel sv. Filipa a Jakuba. Římskokatolická farnost na Zlíchově slavila minulý rok 764 let od svého vzniku a kostel 300 let od postavení v nynější podobě.

První památník byl tedy pro rodinu. Na první stránce moc pěkné psaní od maminky. Dokonce tam stačil také ještě napsat nejmladší bratr mého otce, než ho komunisté zavřeli do Jáchymova. Všechny tety, strýcové, sestřenice a bratranci. Z těch bratranců žije již jen jeden, jsme stále ve spojení, a co mně tam vepsal –

Miluj a doufej a v sebe vždy věř
skuhravé sýčky si s úsměvem měř,
heslo si vytesej do štítu skal:
Miluji, doufám, jdu výš a jdu dál.

Tehdy v jedenácti letech jsem to nebyla schopna plně pochopit, ale později a dnes jsem mu za ta slova vděčná, ale měla jsem si je zapsat do mozku. Byla by bývala velmi užitečná.

Rodina byla dosti velká, ale stále ještě zbylo místo na paní učitelky a učitele. Vzpomínám na ně moc ráda a alespoň takto jim děkuji. Zvláště děkuji paní učitelce Benešové z páté třídy.

Když jsme s manželem přiletěli hned na jaře v roce 1990 do Prahy, moji zlatí spolužáci svolali schůzku. To jsme byli ještě mladí a přišlo nás mnoho a také paní učitelka z páté třídy, která přivedla i svoje vnoučata. Ještě zbyly stránky, které později vyplnili studenti a studentky, kteří studovali na Universitě NSW v Sydney a byli z Thajska, Malajsie, Singapuru a Hongkongu. Jen několik stránek je prázdných.

Ten památník pro spolužáky a kamarády má na svých stránkách 46 milých psaní a kresbiček. Některé stránky jsou popsané z obou stran. Možná řeknete, to jsou takové ty opakované rady a přání do budoucna, nic nového. Možná, ale pro mě jsou to dary. Vím, že každý chtěl napsat něco opravdu hezkého a já to tak chápu. Když na poslední stránku jedna spolužačka napsala 28. 1. 1950 - *„Kdyby se tě některá družka ptala, proč jsem na poslední stránku psala, řekni jí – má-li tě ráda víc než já, ať píše ještě dál“*. Zdali to odněkud opsala nebo ne, ale byly jsme opravdu velmi blízké kamarádky. Je to dlouho, kdy odešla na věčnost.

A z 13. prosince 1945 – *„Ať Tě osud vede kteroukoliv cestou, nezapomeň nikdy, že jsi dívkou českou“*. Ne Alenko S. z ulice V násypu, to jsem nikdy nezapomněla, i když jsem již 47 let australská Češka. V roce 1952 mně do památníku vepsal spolužák Pepík ta nejpravdivější slova. Jistěže si to sám nevymyslel, ale to není důležité, on těm slovům věřil - *„Opravdové štěstí je cosi tak prostého, že ho většina lidí ani nevidí. Mají za to, že je k němu třeba něco ohromného, velikého jmění, velikého úspěchu, kdežto ve skutečnosti jsou to právě nejjednodušší, nejtišší a nejméně nároků činící věci.“*

Stále trvající přátelství mých spolužáků to dokazuje. Nemohu vypsat všechna ta jména z památníku, ale všechna jsou mi stále velmi blízká, přestože bohužel mnoho z nich zde mezi námi již není.

Letošní schůzka spolužáků se konala v květnu a jako vždy dostanu dopis, ve kterém mně téměř každý z přítomných napíše pár milých slov - Helena, Eva, Marcela, Naďa, Hana, Pepík, Honza, Milan, Jirka a Marie. Sešlo se jich dvanáct, je nám letos 77 let.

Mám tedy dva památníky, které bych nikdy nikomu nedala, ale v tom našem vlhkém australském podnebí se mi doslova rozsypávají. Jsou svázané mašlemi, musí vydržet alespoň tak dlouho jako já. Při poslední návštěvě domova v roce 2013 jsem s několika spolužáky navštívila žvahovský hřbitov. Několik hrobů našich spolužáků tam je. Bylo to milé, ale také smutné setkání. Ta jména na náhrobcích jsou stále uložena v srdci. Prožili jsme spolu dětství a mládí. Moji spolužáci na mě nezapomněli, přestože žiji na druhém konci světa. V prvních letech jsme měli kontakt přes moji maminku a sestru a potom vždy při návštěvě Prahy jsme se sešli.

Mám opět štěstí, mám památníky, mám rodinu v Praze a také spolužáky a kamarády, nemohu chtít víc.

foto - autor

„Smutné je, že hlupáci jsou tak sebejistí a lidé moudří tak plni pochybností.“
Bertrand Russell

PRAŽSKÁ ZÁLEŽITOST

Miloš Ondrášek

Uvažuji, jak přeložit hlavní titul knihy, o které dnes chci psát. Raději se o to nebudu pokoušet. ***The Thing About Prague***, napsala Rachael Weiss s podtitulem *How I gave all up for a new life in Europe´s most eccentric city* (Jak jsem se vzdala nového života v nejvýstřednějším městě Evropy). Vydalo nakladatelství Allen&Unwin, Sydney, 2014, str. 377, austr. $29.99. V roce 2008 totéž nakladatelství vydalo stejné spisovatelce knihu ***Me, Myself & Prague***, *An unreliable guide to Bohemia*. Česky? To nejlepší co dovedu, by bylo: V Praze sama o sobě, nespolehlivý průvodce po Čechách. O této knize jsem již psal dříve, autorka přijela tehdy do republiky na jeden rok s pěti tisíci dolary v kapse, s kterými tam tehdy na tu dobu vydržela. Česky neuměla ani slovo, i když její otec emigroval do Sydney z poválečného Československa. Rachael Weissová se po několika letech do Prahy opět vrátila s tím, že se ve stověžaté matičce usadí navždy. Po příjezdu začala její několikaměsíční honba najít vhodný byt (nenáviděla paneláky) a zaměstnání. Úskalí na ni čekalo na každém kroku. Bytoví agenti na ni zkoušeli všechny známé i neznámé triky. První nabídku k práci jí poslala pražská advokátní kancelář, šlo o odborný překlad do angličtiny. Byl to pro ni nepřekonatelný úkol, i když v dlouho trvajících telefonických hovorech hledala radu u své matky, advokátky v Sydney. V boji proti depresi způsobené vytržením z kořenů mateřské země, což snad provází každého přistěhovalce, jí napomáhalo vrozené sociální cítění a schopnost si najít přátele. V Praze vychází v angličtině psané noviny, krátce po příjezdu v nich četla výzvu, aby se přihlásili zájemci o neplacenou službu v Španělské synagoze pro anglicky mluvící souvěrce. Weissová byla vychovaná v ateistické, i když židovské rodině, její kamarádka ji ve studentských letech přemluvila k účasti na liturgii v liberální židovské synagoze v Sydney. Byla členkou po deset let. V Praze zjistila, že mnoho modliteb je totožných s těmi sydneyskými. Španělská synagoga se jí zamlouvala i z hlediska samotné maurské architektury. Weissová tam aktivně působila po celou dobu pobytu v Praze. Našla tam dobré přátele. Dále se seznámila s v Praze žijícími křesťanskými Brity a Američany, tvoří tam malou, ale dobře organizovanou a nezávislou kolonii. Mnoho z nich se v republice oženilo či vdalo a vytvořili anglicko-česká manželství. Pomohli spisovatelce najít zaměstnání. Editovala a upravovala českými firmami připravovanou obchodní literaturu. Jeden šéf ji přesunul na koncipování horoskopů rozesílaných do anglicky mluvícího světa. Byla úspěšná do té doby, než se přiznala, že předvídání osudů a dešifrování osobností či jevů napojených na planety si vymýšlí a tak zkresluje tradiční koncepci zvěrokruhu. Doufám, že k tomuto úskoku se neobrátila, když psala o svém životě v Praze. Při prvním pobytu to byl jakýsi velmi osobní turistický rádce, druhý se v knize odráží ve formě deníku. Každá z padesáti kapitol je jinak tematicky zaměřena. V honbě za zaměstnáním Weissová používá v anglickém textu výraz ¨živno¨, který se mi podařilo dešifrovat až v jedné z posledních kapitol. Zkracuje si tak po svém ¨živnostenský list¨. Je důležitý pro pobyt cizinců v republice, stal se pro ni osudnou byrokratickou kuriozitou. V České republice se spisovatel, ani ten píšící o horoskopové Venuši, neklasifikuje jako živnostník. Nepomohlo jí ani to, že do ostře vyžadovaného životopisu uvedla, že v celoaustralském ¨scrable¨ turnaji získala v roce 1996 čtvrté místo. Ani článek, který napsala, a vyšel v tisku, že australská kinematografie se dostala do cenzurované čsl. televize v době totality uvedením seriálu o klokanovi jménem Skippy. Nejsem si jist, zda taková sdělení ministerský byrokrat bez smyslu pro humor, posuzoval pozitivně. Na mnoha stránkách autorka píše o pocitu osamocení, i když se v Praze stala členkou turistického klubu a anglicky komunikujícího sdružení umělců. Bylo to v době, kdy se ve střední Evropě otevřely hranice a zrušilo vydávání víz do mnoha zemí, takže Weissová se vydávala na cesty do různých evropských států. Chvilkově tak unikala stále doléhající tísni, kterou jí na bedra nakládala úzkoprsost českých úřadů nepružně lpících i na malicherných formalitách. Navíc nerozuměla, že Ministerstvo financí její ¨živno¨ nakonec uznalo, ale daňový úřad zásadně odmítl a cizinecká policie měla opět rozdílný přístup. Čeština jí v těchto případech dělala potíže, zejména neustálé vyplňování spisovatelce nesrozumitelných dotazníků. Frustrovaně a pro dámu nevhodně vykřikla, co to je ,,just to stay in this fucking god-forsaken communist-throughback, scowling hell-hole!“ Po třech letech tato

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT - Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

foto - sem

imigrantka prohrála utkání s českou byrokracií a byla z republiky vyhoštěna z důvodu neúplné a všelijak obcházené přistěhovalecké dokumentace. Po tomto verdiktu se cítila v Praze jako žena v posledních dnech rozpadajícího se manželství. Její romantický sen žít natrvalo v Praze na volné noze a napsat tam velký román se rozplynul.
Bez problému ji přijala Velká Britanie, nyní žije v irském Dublinu a stále navzdory všem nástrahám české byrokracie románově a stověžatě sní. Pravděpodobně v Praze se její záměr nesplní, nemá ¨živno¨. K napsání velkého románu má podle mého názoru schopnosti i předpoklady. V první řadě jde o již prokázaný prvotřídní stylistický talent, smysl pro upoutávající absurdity, správný humor, někdy až sžíravou upřímnost, schopnost odhalovat soukromé i všelidské problémy v projekci dvou etnických kultur. Stát se trvalou součástí světové literatury o Praze není snadné. Kafkovi, Rilkemu, Rothovi či Ripellinimu se to podařilo. Rachael Weissová zamířila do Prahy z Austrálie a svou knihu předeslala Kafkovými slovy*: Praha tě nikdy nenechá odejít… tato drahá matka má ostré drápy.*
Řekl někdy spisovatelce její otec, že po příjezdu do Austrálie zažil tíhu změny životního prostředí, jiného jazyka, honby za zaměstnáním? Rozdíl byl ovšem velký, Weissová se vždy mohla vrátit domů, za československými exulanty zapadla vrata.

foto - sem

Jsme na Facebook, přidejte se k nám - https://www.facebook.com/Cechoaustralan

www.cechoaustralan.com

Klikněte na Like

Žhavé léto v Praze a v České republice fotografovala Barbara Semenov

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P. O. Box 1008, Hawksburn - Melbourne, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
Publication Number:
100019790

POSTAGE PAID AUSTRALIA